

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Postoje veřejnosti k domácímu násilí

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Alena Plšková

Vypracoval:
Patrik Hrozek

Brno 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Postoje veřejnosti k domácímu násilí zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

Brno 19. 4. 2010

.....

Patrik Hrozek

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat své rodině a přátelům za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytli při zpracování mé bakalářské práce, a které si nesmírně vážím.

Patrik Hrozek

OBSAH

Úvod	3
1. Domácí násilí	5
1.1 Znamky domácího násilí	6
1.2 Příčiny domácího násilí	7
1.3 Ohrožené skupiny	8
1.4 Násilné osoby	9
1.5 Formy násilí	10
2. Domácí násilí jako trestný čin	14
2.1 Mýty a předsudky společnosti k domácímu násilí	16
3. Oběti domácího násilí	17
3.1 Pomoc obětem domácího násilí	17
3.2 Bezpečnostní plán	21
3.3 Domácí násilí páchané na ženách	23
3.4 Domácí násilí páchané na mužích	25
3.5 Domácí násilí páchané na seniorech	27
3.6 CAN – syndrom týraného, zanedbávaného a zneužívaného dítěte	30
4. Následky spojené s domácím násilím	32
4.1 Posttraumatická stresová porucha	32
4.2 Stockholmský syndrom	32
5. Vztah sociální pedagogiky k domácímu násilí	34
5.1 Životní situace	34
5.2 Krizové situace	35
5.3 Řešení krizových situací	35

6. Praktická část	38
6.1 Hypotézy	38
6.2 Interpretace výsledků	39
Závěr	52
Resumé	54
Anotace	56
Klíčová slova	56
Seznam literatury	57
Seznam příloh	60

ÚVOD

Rodina a domov, místo kam se rádi vracíme a nacházíme tam nám nejbližší osoby, se kterými sdílíme většinu radostí i starostí. V případě potřeby zde nacházíme potřebné zázemí a útočiště nebo naopak nezištně pomáháme našim bližním. Pro většinu z nás je to naprostá samozřejmost. Ne vždy tomu tak však je.

Jedním ze sociálně patologických jevů, který se v naší společnosti vyskytuje, je domácí násilí. Ještě donedávna bylo domácí násilí v naší společnosti považováno za záležitost čistě soukromou, odehrávající se „za zavřenými dveřmi“. Stát se do tohoto problému příliš neangažoval a informovanost veřejnosti o fenoménu domácího násilí byla značně nedostatečná.

V posledních letech se však problému domácího násilí dostává stále více pozornosti. Nemalou zásluhu na tom mají zejména nestátní neziskové organizace, které se snaží na problém domácího násilí neustále upozorňovat, pořádají různé kampaně, které seznamují veřejnost s tímto celospolečenským problémem.

První krok vedoucí ke snaze řešit zásadním způsobem problém domácího násilí se v České republice datuje až rokem 2004, kdy dne 1. června 2004 vstoupil v platnost § 215a trestního zákona o týrání osob žijících ve společném bytě nebo domě, který byl hovorově nazýván „paragrafem domácího násilí“. Výraznější legislativní změnu dále přinesl nový zákon na ochranu před domácím násilím, který je v účinnosti od 1. ledna 2007.

Problém domácího násilí tak již nezůstává záležitostí čistě soukromou, ale dostává se do podvědomí široké veřejnosti. Podíváme-li se blíže na výzkum agentury STEM, která v roce 2006 zpracovala výzkum na téma domácí násilí pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris, zjistíme, že již v roce 2006 převážná část dotázaných osob věděla, či tušila, co pojem domácí násilí znamená. Jednalo se celkem o 97% z dotázaných osob. Z výše uvedeného výzkumu však vyplynulo, že ve společnosti stále přetrvávají mýty vztahující se k domácímu násilí, které v boji proti tomuto patologickému jevu, znesnadňují práci.

V bakalářské práci si stanovuji dva základní cíle:

1. V teoretické části zpracovat problematiku domácího násilí, popsat jeho formy, znaky, osobnost oběti, osobnost agresora a příčiny vzniku domácího násilí mezi blízkými osobami.
2. V praktické části zjistit formou dotazníkového šetření postoje veřejnosti k domácímu násilí. Získané údaje následně porovnat s výzkumem agentury Stem, která v roce 2006 zpracovávala výzkum na téma domácí násilí pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris.

1. Domácí násilí

Terminologie v celé oblasti domácího násilí není jednotná a často záleží na konkrétním autorovi, jak který pojem přesně definuje. Již prvním problémem bývá vymezení pojmu násilí, které bývá často užívané v synonymu jako týrání či zneužívání. V literatuře se můžeme setkat s úzkou definicí, která se omezuje pouze na fyzické násilí a dále s širokou definicí, která toto násilí pojímá jako „jakýkoliv čin poškozující oběť.“ Toto pojetí zahrnuje mimo fyzického násilí i další formy, které lze obecně shrnout pod násilí psychické, sexuální a ekonomické, které může být prováděno například formou donucení, zastrašování, hrozeb, citového týrání včetně ponižování, sociální izolace od rodiny a přátel prostřednictvím neustálé kontroly a projevů žárlivosti, scén, zlehčování vlastní viny nebo obviňování druhého, používání dětí jako „rukojmích“ nebo omezování přístupu k finančním zdrojům. (Buriánek, Kovařík, Zimmelová a kol., 2006, s. 12)

„Pojem domácího násilí sám je bohužel zatížen značnou stereotypizací. Automaticky se spojuje s mužem násilníkem a ženou obětí. Tento přístup nejenže působí diskriminačně vůči mužům jako obětem, ale zcela vylučuje děti, sourozence či prarodiče, ať už jako oběti nebo násilné osoby, ačkoliv i tito spadají do fenoménu domácího násilí.“ (Strílková, Fryšták, 2009, s. 13)

V literatuře se můžeme setkat s pojmy běžné partnerské násilí a domácí násilí, tyto pojmy se pokusím krátce vysvětlit.

Domácí násilí

Odehrává se uvnitř partnerského vztahu, ve sféře soukromí. Je charakteristické stupňováním frekvence a intenzity útoků. Pro domácí násilí je typické, že je vedeno motivací kontrolovat život partnera a násilí jako takové zde nemusí hrát hlavní roli, nýbrž tvoří součást celého komplexu jednání vůči druhé osobě. Má zřetelně instrumentální charakter ve smyslu zastrašování partnera.

Běžné partnerské násilí

Odehrává se stejně jako domácí násilí uvnitř partnerského vztahu, ve sféře soukromí. Nedochozí zde však ke stupňování frekvence a intenzity útoků. Lze jej označit jako násilí páchané v afektu, tedy ve stavu emocionálního rozrušení. (Buriánek, Kovařík, Zimmelová a kol., 2006, s. 17)

1.1 Znaky domácího násilí

Dufková a Zlámal vymezují základní znaky týkající se domácího násilí. Patří mezi ně:

1. Zaměření na blízkou osobu

Je základním znakem domácího násilí.

2. Soukromí jako místo činu

Pachatel na oběť útočí zpravidla v soukromí bytu, domu, či jinde, zpravidla beze svědků.

3. Opakované násilí a dlouhodobost

K domácímu násilí dochází opakovaně, často i mnoho let. Často zůstávají po tuto dobu skryté veřejnosti a mohou skončit i rodinnou tragédií. Právě v opakování a dlouhodobosti spočívá nebezpečnost domácího násilí.

4. Vzdávající intenzita násilí

V počátcích jednotlivé útoky domácího násilí nedosahují intenzity trestného jednání, často vedou k bagatelizaci a přehlížení. Jednotlivé incidenty však při svém opakování nabývají na intenzitě.

5. Uplatnění moci a kontroly

Oběť a pachatel jsou vždy v nerovném postavení, přičemž jejich role jsou neměnné. Agresor uplatňuje kontrolu nad životem oběti zejména v oblasti jejich

sociálních kontaktů a v oblasti ekonomické. Násilím tak uplatňuje moc nad jejím každodenním životem.

6. Vzájemná blízkost a provázanost oběti a pachatele

Oběť domácího násilí i agresor jsou, nebo si byli, vzájemně blízké a důvěrné osoby. K domácímu násilí tedy dochází uvnitř reálného partnerského vztahu mezi mužem a ženou nebo mezigeneračního vztahu, tedy mezi rodiči a dětmi či prarodiči žijícími ve společně obývaném bytě nebo domě. Pachatel i oběť jsou **citově, sociálně a ekonomicky úzce spojené osoby**. Mohou např. mít společné děti, nemovitosti, účty, apod. Žijí společně a tím pádem mají ztíženou možnost tento obývaný byt či dům opustit.

7. Složitý, ambivalentní postoj oběti k pachateli

Typickým znakem je to, že oběť domácího násilí se chová jinak, než oběti poškozené cizím pachatelem. I když si oběti přejí zastavit násilí, stále doufají v pokračující vztah bez násilí a tedy ochota k potrestání pachatele je u nich kolísavá. Dalším důvodem může být i obava z osamocení a z toho plynoucí finanční a materiální nejistota, apod. (Dufková, Zlámal, 2005, s. 8 – 9)

1.2 Příčiny domácího násilí

Nejznámější z teorií příčin domácího násilí je teorie D. G. Duttona, který vymezuje:

- **Makrosystémové příčiny** – domácí násilí je vyvoláváno převládající patriarchální hierarchií hodnot, která je založena na nadvládě mužů, a jejich vůdčí úloze ve společnosti,
- **Ekosystémové příčiny** – jde o působení formálních i neformálních struktur a situací, kdy příčinu spatřujeme v životním a sociálním okolí jedinců, např. nezaměstnanost, nízký příjem, nízká vzdělanost a nedostupnost sociální sítě,
- **Mikrosystémové příčiny** – rizika pramení z podstaty rodinného života, kdy jednotliví členové se dobře znají, vzájemně se ovlivňují, znají svá slabá místa a své reakce na běžné i zátěžové situace,
- **Ontogenetické příčiny** – přihlíží především k individuálním charakteristikám pachatele a oběti i jejich vzájemné interakci. (Střílková, Fryšták, 2009, s. 17)

1.3 Ohrožené skupiny

Ačkoliv mnohé výzkumy dokazují, že násilí v partnerském vztahu se nevyhýbá žádným sociálním ani demografickým skupinám, není mezi těmito skupinami rozloženo zcela rovnoměrně. Obvykle jsou uváděny jako více ohrožené ženy mladší, rozvedené nebo odloučené, s nižším příjmem. Walkerová (1984) prohlašuje, že neexistují žádné osobnostní rysy, jež by ženu předurčovaly pro roli oběti partnerského násilí, nicméně u mužů, co by pachatelů, určité vlastnosti nachází. Jsou jimi zejména neschopnost kontrolovat vztek a „naučení se“ násilnému chování během svého života, vyšší míra konzumace alkoholu, stres či napětí ve vztahu a v neposlední řadě zkušenost s domácím násilím z původní rodiny. (Buriánek, Kovařík, Zimmelová a kol., 2006, s. 16). Zkušenosti z terapeutické praxe dokládají, že pokusy o uplatňování kontroly nad všemi aspekty života oběti se zpravidla objevují již v počátcích vztahu, ovšem oběť je nerozpozná jako ohrožující. Zájem násilníka o to, jak tráví oběť volný čas, s kým se stýká, jaké volí oblečení, líčení, apod., mohou zprvu navodit u oběti dojem, že jde o projevy bezmezné lásky a oddanosti. Tlak, kterému je oběť postupně vystavována zpravidla vede k tomu, že omezí kontakty s okolím (přáteli, primární rodinou). (Bednářová et al., 2009, s. 9) Je nesporné, že významný vliv na rozvoj domácího násilí má i prostředí, ve kterém násilná osoba vyrůstala jako dítě. Toto agresivní jednání se rozvíjí nápodobou a pozitivním posilováním v orientační rodině. Pokud tedy dítě vyrůstá v rodině, kde je násilí běžnou součástí komunikace, v průběhu vývoje se naučí, že násilnou cestou může dosáhnout svých požadavků a potřeb. Praxe v mnohých případech ukazuje, že pachatelé domácího násilí ve větší míře pochází z rodin, kde násilí bylo běžným způsobem komunikace a řešením konfliktů. Řešení problémů prostřednictvím násilí mají zafixovanou jako běžný způsob chování, jde u nich o naučenou agresi – jedná se zde o transgenerační přenos násilných vzorců chování. Někdy se stává, že na vývoj domácího násilí má vliv např. nemoc, negativní životní událost nebo jiné nepříznivé události, které násilí v partnerském vztahu nastartují. Znamená to, že osoba na počátku nebyla primárně agresivní, avšak vlivem nepříznivých událostí se změnila. Tuto změnu chování může způsobit sociální stres, např. nezaměstnanost, vysoké dluhy, ukončení podnikání krachem, apod. Agrese může být v tomto případě způsobena neschopností sebeovládání. (Bednářová et al., 2009, s. 18)

1.4 Násilné osoby

Dle průzkumů lze definovat dva základní typy násilníků, které definuje Čermák (1999) a nazývá jednoho emocionálně reaktivním typem násilníka a druhého instrumentálním.

1. Emocionálně reaktivní typ

Tento typ je velmi častý, zpravidla se jedná o člověka s nižším vzděláním, který se vyznačuje zvýšenou impulzivitou a sníženou mírou volných vlastností. Tento člověk je stále ve špatné náladě, v nepohodě, je přecitlivělý na kritiku a netrpělivý. Jeho vznětlivost je nevladatelná. Není schopen ovládat své emoce a chování. Snadno se nechá vyprovokovat. Násilí používá vůči komukoli, nerozlišuje, zda je to v práci či doma, zda je osoba, na kterou útočí silnější či slabší, dospělá či dítě. Nemá zábrany, je konfliktní a z obecného hlediska se chová nepřijatelně. Tento typ násilníka je nebezpečný, neboť zcela ztrácí kontrolu nad svými reakcemi, pro partnerský způsob je nezpůsobivý, protože zpravidla potřebuje partnerku zcela podřízenou, aby ji mohl ovládat.

2. Instrumentální typ násilníka

Tento člověk má zpravidla vyšší vzdělání. Oběti jej často popisují jako osobu „dvou tváří.“ Na jednu stranu se jedná o osobu laskavou, ohleduplnou, milou, na stranu druhou vzápětí tuto polohu vystřídá hrubé násilí. Své jednání dovede dle potřeby ovládat. Násilí používá proti partnerovi nebo dalším členům domácnosti, zatímco v zaměstnání, anebo mezi přáteli bývá vyhledávaný a zábavný společník. Jakýkoliv odpor považuje za útok proti sobě. Často je podezřavý a žárlivý. S obětí jedná chladnokrevně a bez soucitu. Jeho cílem je ublížit oběti, avšak navenek si zachovat tvář sympatického člověka. Jedná takticky a promyšleně. (Bednářová Z. et al., 2009, s. 24)

1.5 Formy násilí

Násilí má mnoho tváří a ne všechny z nich jsou rozpoznatelné na první pohled. Pokud slyšíme o domácím násilí z médií, většinou se jedná o extrémní případy, jako je např. těžké ublížení na zdraví, střelba, znásilnění, pokusy o vraždu, apod. Zde se však již nejedná o „pouhé“ násilné činy, ale přímo zločiny. Média se obecně věnují extrémním případům, to však ještě neznamená, že právě tyto případy jsou těmi nejčastějšími. Právě naopak, více časté jsou méně brutální případy domácího násilí. (Buskotte, 2008, s. 29)

Násilí, jímž pachatelé dosahují svého cíle, tedy cíle přinutit oběť, aby na nich byla závislá a podřízená po všech stránkách, má více forem. Typickou formou trestných činů souvisejících s domácím násilím je kombinace následujících forem násilí:

1. Branchiální násilí

Jedná se o přímé fyzické napadení osoby, které může mít podobu bití rukama nebo různými předměty, škracení, strkání, kopání, tahání za vlasy, řezání, bodání, pálení, poutání, vystavování vlivu nebezpečných látek, apod. Toto násilí bývá vedeno proti tělu oběti různou intenzitou a v extrémních případech může vést i k usmrcení oběti. Na těle oběti zanechává stopy, které lze dokumentovat. V některých případech lze dokumentovat stopy nejen na těle oběti, ale také stopy obrany na těle pachatele. Fyzické násilí užívá pachatel buď tzv. bez příčiny, nebo jako sankci za nedodržení svých příkazů, zákazů či nesplnění požadavků. Vyjadřuje jím svoji fyzickou převahu nad slabším partnerem.

2. Psychické násilí

Toto násilí představuje útok na psychiku oběti s cílem způsobení psychického traumatu. Zahrnuje zejména citové vydírání, osočování, ponižování, vyhrožování, různé zákazy či příkazy, sledování, ničení věcí, k nimž má oběť citový vztah. Metody psychické kontroly a ovládání jsou zaměřeny na to, aby se oběti vštěpil pocit strachu, bezmoci a aby byl u ní zničen pocit vlastního „já“. Psychické násilí tedy zahrnuje psychiku oběti a může vést až k závažným změnám osobnosti. Nezanedává přímo patrné stopy v materiálním prostředí,

kteře by bylo možné zdokumentovat. Z tohoto důvodu je třeba v řadě případů nutné vypracovat znalecké posudky z oblasti soudní psychiatrie a psychologie.

3. Sexuální násilí

Jedná se o akt agrese a zneužití partnerských vztahů v sexuálním životě. Často se jedná o vymáhání pohlavního styku proti vůli partnera nebo vymáhání a realizaci druhým partnerem nechtěných praktik. I když může být sexuální násilí považováno za určitou formu fyzického násilí, nejzávažnějším následkem bývá psychické trauma oběti. Toto násilí zanechává zřetelné stopy v materiálním prostředí, zejména na těle oběti, které lze spolehlivě dokumentovat prohlídkou těla a vyšetřením u lékaře. Toto vyšetření je však nutné provést bezprostředně po spáchání tohoto činu.

4. Ekonomické násilí

Představuje především omezení možnosti disponovat s finančními prostředky, často s cílem vytvoření závislosti oběti na pachateli. Může mít různé podoby, jako je např. neodůvodněné omezování přístupu k majetku, neposkytování prostředků na společnou domácnost, blokování přístupu k prostředkům k zabezpečení základních životních potřeb, absolutní kontrola nad příjmy a výdaji oběti, zakazování chodit do zaměstnání, apod. Stopy ekonomického násilí nejsou často na první pohled zjevné. Z tohoto důvodu je při dokazování této formy násilí nutné zabezpečit zejména listinné důkazy a výpovědi svědků.

5. Sociální násilí

Tímto násilím lze rozumět úmyslné vyvolání sociální izolace oběti proti její vůli s cílem jednostranného uplatnění privilegia pachatele rozhodovat ve všech oblastech společného života partnerů. Je realizováno zejména omezováním kontaktů nebo zákazy vytváření a udržování kontaktů s přáteli, případně s příbuznými, oběť bývá neustále dotazována s kým, kde, kdy a proč se setkala, s kým mluvila, apod. Tato forma má dopad na psychiku oběti. Jeho stopy nejsou často očividné. Proto je nutné při dokazování této formy násilí opatřit řadu svědeckých výpovědí, listinných důkazů a znaleckých posudků z oboru soudní psychiatrie a psychologie. (Konrád, Bango, 2007, s. 17 - 18)

Nejobvyklejší rozdělení forem násilí předkládají Zlámala a Dufková. Zajímavé je srovnání tohoto rozdělení z dílny vychovatelů budoucích policistů s pojetím feministky a socioložky Linkové, která např. nevytváří kategorii psychického násilí, ale pod tento pojem zařazuje slovní útoky a emocionální týrání.

Formy násilí podle Zlámala a Dufkové

Formy násilí podle Linkové

<p><u>Fyzické násilí</u></p> <p>Fackování, bití rukama nebo předměty, kopání, škracení, svazování, ohrožování bodnou nebo střelnou zbraní nebo jinými předměty, odpírání spánku a jídla až po útoky proti životu.</p>	<p><u>Fyzické týrání</u></p> <p>Tělesné útoky, použití zbraní, životu nebezpečná jízda autem, ničení majetku, týrání domácích zvířat v přítomnosti členů rodiny, útok na děti, znemožnění vstupu do obydlí, odmítání spánku.</p>
<p><u>Psychické násilí</u></p> <p>Ponižování, urážení, znevažování, obviňování, zákazy, zastrašování, terorizování, vyhrožování, vydírání, hrubé chování, ničení vlastnictví oběti, zejména oblíbených věcí.</p>	<p><u>Slovní útoky</u></p> <p>Neustálé ponižování a znevažování v soukromí či na veřejnosti, kde se většinou soustředí na inteligenci, sexualitu, tělesný vzhled či rodičovské nebo manželské schopnosti ženy.</p>
<p><u>Emocionální násilí</u></p> <p>Soustavná kontrola toho, co oběť dělá, s kým se stýká, kam chodí. Zesměšňování, prohlášení oběti za blázna, citové vydírání, obviňování v každé situaci, výhrůžky odebráním dětí.</p>	<p><u>Emocionální týrání</u></p> <p>Obviňování oběti ze všech problémů ve vztahu, neustálé srovnávání oběti s jinými s cílem podkopat její sebevědomí, občasná rozmrzelost, nezájem (např. týdny ticha) a další.</p>
<p><u>Sociální násilí</u></p> <p>Zákazy kontaktu s přáteli, s rodinou, s cílem oběť sociálně izolovat. Jednostranné uplatňování privilegií pachatele rozhodovat ve všech oblastech společného života, využívání dětí nebo jiných osob jako prostředku nátlaku na oběť, znemožňování oběti v sociálním prostředí.</p>	<p><u>Sociální týrání</u></p> <p>Systematická izolace od rodiny a přátel za použití technik jako např. neustálé urážky členů rodiny a přátel, stěhování do míst, kde oběť nikoho nezná, zákazy či fyzické bránění opuštění domu a scházet se s lidmi, tj. faktické uvěznění.</p>

<p><u>Sexuální násilí</u></p> <p>Znásilnění, nucení proti vůli k sexuálním praktikám, sexuální napadání, zacházení s blízkou osobou jako se sexuálním objektem.</p>	<p><u>Sexuální zneužívání</u></p> <p>Vynucený sex či sexuální ponižování, ubližování při sexuálním aktu, útok na genitálie, vynucený sex bez ochrany proti početí či pohlavním chorobám, nucení oběti k sexuálním aktům proti její vůli – např. kopírování scén z pornofilmů, atd.</p>
<p><u>Ekonomické násilí</u></p> <p>Omezování přístupu k penězům, neposkytování prostředků na společnou domácnost, případně i na děti, absolutní kontrola nad příjmy a výdaji oběti, zatajování ekonomické situace rodiny.</p>	<p><u>Ekonomická kontrola</u></p> <p>Naprostá kontrola financí, neposkytnutí přístupu k bankovním účtům, poskytování pouze malého „kapesného“, užití celého výdělku ženy na náklady na domácnosti.</p>

(Bednářová Z. et al., 2009, s. 7 - 8)

Cyklus domácího násilí

Jak uvádí Tomešová, je třeba mít na paměti, že násilí má stupňující se tendenci.

Jeho cyklus můžeme rozdělit na základní tři období:

1. **Vystupňován napětí** – nadávání, vyhrožování, neustálé kritizování.
2. **Samotný atak násilí** – je prováděn formou fyzického napadení, sexuálního zneužívání, psychického nátlaku, který má za cíl osobu pokořit či donutit chovat se tak, jak si násilník přeje.
3. **Omluvy, svalování viny na ostatní** – v této fázi přichází na řadu sliby, že se nic podobného již nebude opakovat, dárky na usmířenou, obviňování oběti, že si za napadení může sama.

Tato tři období se v násilném vztahu neustále opakují a u oběti láska, naděje a strach ztěžují ukončení vztahu. Láska k partnerovi a pocit, že vztah má i své dobré stránky. Naděje, že se partner změní a v neposlední řadě strach, že se výhružky zabitím stanou skutečností, jestli oběť agresora opustí. (Tomešová, 2007, s. 178-179)

2. Domácí násilí jako trestný čin

Dne 01. 01. 2010 nabyl účinnosti zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který nahradil zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon. Problematice domácího násilí se věnují jednotlivá ustanovení trestního zákoníku, tedy trestné činy proti životu, zdraví, svobodě, soukromí, lidské důstojnosti, trestné činy proti rodině a dětem a dále nebezpečné vyhrožování a pronásledování, tzv. stalking.

Při páchání domácího násilí dochází dle zákona č. 40/2009 Sb. zejména k trestnému činu:

- **Úmyslná těžká újma na zdraví** (§ 145 trestního zákoníku)
Jedná se zejména o úmyslné způsobení újmy na zdraví na dvou a více osobách, na těhotné ženě, dítěti mladším 14 let, na zdravotnickém pracovníkovi, apod.
- **Úmyslné ublížení na zdraví** (§ 146 trestního zákoníku)
Jednání, kterým je způsobena porucha zdraví, která znemožňuje postiženému obvyklý způsob života.
- **Omezování osobní svobody** (§ 171 trestního zákoníku)
Jednání, kterým je bez oprávnění zamezováno či bráněno v užívání osobní svobody.
- **Vydírání** (§ 175 trestního zákoníku)
V těch případech, kdy je po pohrůžkou usmrcení či způsobení těžké újmy na zdraví vynucováno určité chování.
- **Útisk** (§177 trestního zákoníku)
Tohoto trestného činu se dopustí osoba, která jinou osobu nutí, zneužívaje její tísně nebo závislosti, aby něco konala nebo trpěla.

- **Porušování domovní svobody** (§ 178 trestního zákoníku)
Tohoto trestného činu se dopustí osoba, která neoprávněně vnikne do obydlí jiné osoby a neoprávněně tam setrvává.
- **Znásilnění** (§ 185 trestního zákoníku)
Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo jinou osobu donutí násilím nebo pod pohrůžkou násilí k pohlavnímu styku.
- **Sexuální nátlak** (§ 186 trestního zákoníku)
Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo jiného násilím či pod pohrůžkou násilí či jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování.
- **Týrání osoby žijící ve společném bytě nebo domě, nebo osoby blízké** (§ 199 trestního zákoníku)
Pod pojmem „týrání“ soudní praxe rozumí zlé nakládání s blízkou osobou. Může jít o špatné nakládání ve formě působení fyzických či psychických útrap. Toto jednání se vyznačuje určitou trvalostí a osoba jej pociťuje jako těžké příkoří.
- **Nebezpečné pronásledování** (§ 344 trestního zákoníku)
Jedná se zejména o dlouhodobé pronásledování ať již osobní povahy (osobní kontakt) či kontakt prostřednictvím elektronických komunikací, či jinou formou. Toto jednání musí v pronásledované osobě vzbudit obavu o její život nebo zdraví, či obavu o život a zdraví blízkých osob.
- **Nebezpečné vyhrožování** (§353 trestního zákoníku)
Zde záleží na konkrétních okolnostech, jak subjektivně pociťuje újmu ten, komu je vyhrožováno. Zpravidla se jedná o výhrůžky typu usmrcení či způsobení těžké újmy na zdraví. (zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník)

2.1 Mýty a předsudky společnosti k domácímu násilí

Jedná se o soubor názorů k přístupu k domácímu násilí. Tyto názory jsou zpravidla smyšlené a spíše dávají široké veřejnosti možnost „zavřít oči“ před páchaným domácím násilím.

„Mýty a předsudky zkreslují naše vnímání. Nejsme schopni vnímat objektivní realitu, nýbrž vidíme pouze to, co vidět chceme. A to je pravděpodobně důvod, proč předsudky o násilí, jeho pachatelích a obětech stále tak odolně přežívají.“ (Buskotte, 2008, s. 28)

Při domácím násilí se nejedná o tzv. „italská manželství“, neboť při domácím násilí nejde o hádku, konflikt, ale o prosazování moci. Příčinou nemusí být abúzus alkoholu nebo drog, eventuálně provokace ze strany oběti. Oběti neoznamují domácí násilí proto, aby si zachovaly existenční výhody, ale proto, že nemohou ze strachu o sebe a o děti odejít, často jsou citově závislé a odejít neumějí. V literatuře je často popisován syndrom připoutání, vyznačující se určitou loajalitou k násilníkovi, neschopností vyhledat pomoc zvenku a neschopností opustit vztah. (Voňková, Macháčková a kol., 2004, s. 11)

„Nic jsem neviděl, nic jsem neslyšel.“ Jedná se o častý přístup veřejnosti k domácímu násilí. Osoby, jež mají být jen podezření na domácí násilí, sami se obávají, aby se nedostaly do nějakých problémů. Tím, že člověk před tímto problémem zavírá oči, pouze způsobuje, že pachatel se cítí být neohrožen a ohrožená osoba má pocit, že zůstává nepochopena či nepodporována. (Buskotte, 2008, s. 27 - 28)

Jednotlivé mýty, týkající se dané skupiny (žen, mužů či seniorů) uvádím v kapitole věnované přímo těmto skupinám.

3. Oběti domácího násilí

Jak již bylo řečeno výše, na jedné straně stojí bezvýhradná moc a na druhé straně absolutní bezmoc. Zatímco jeden z partnerů má pomyslné právo o všem rozhodovat, druhý se jen podřizuje. Partner, který je objektem násilí (díky sociální izolaci, materiální závislosti, psychickému tlaku a dalším faktorům), postupně začíná věřit, že ten druhý je silnější a lepší. Od agresora přejímá názor, že důvodem jeho soustavné nespokojenosti je její nevhodné chování, neschopnost a hysterické projevy. Tím přiznává partnerovi právo na násilné chování a dává mu oprávnění rozhodovat o jejím životě, popř. životě jejich dětí. (Bednářová Z. et al., 2009, s. 15)

3.1 Pomoc obětem domácího násilí

Přijetím zákona č.135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, ve znění pozdějších předpisů, se Česká republika zařadila mezi státy Evropské unie, které ve svém právním řádu mají komplexně upravenou ochranu před domácím násilím, a to nejen v institutech civilního a trestního práva, ale vytvářejí zároveň i podmínky pro následnou pomoc osobám ohroženým domácím násilím.

Podstatou této zákonné úpravy je včasná intervence policie jako první krok státu vyjadřující jeho postoje k násilí v soukromé sféře a primární zájem ochránit osoby ohrožené domácím násilím. Policii daná možnost zasáhnout v raném stádiu rozvoje domácího násilí a vykázat násilnou osobu na určitou dobu ze společného obydlí vytváří právní rámec pro navazující opatření, zejména sociální povahy a tím umožňuje řešení jednotlivých případů dříve, než dojde k závažnějšímu násilnému činu. (Voňková et al., 2007, s. 29)

Vykázání

Jedná se o zákonný policejní zásah do soukromí spočívající v povinnosti násilné osoby opustit společné obydlí s ohroženou osobou (tj. společně obývaný byt či dům) a zákazu vstupu do společného obydlí a jeho bezprostředního okolí. Jde o rozhodnutí Policie ČR nebo o předběžné opatření soudu. (Voňková et al., 2007, s. 37 - 38)

Vykázání násilné osoby Policií České republiky

Tento institut ochrany před domácím násilím je využíván v případech, kdy lze na základě zjištěných skutečností a to zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se násilná osoba dopustí vůči ohrožené osobě nebezpečného útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti. Policista je v tomto případě oprávněn osobu, která je podezřelá z tohoto jednání, vykázat ze společného obydlí a jeho bezprostředního okolí a to na dobu 10 dnů. Tuto dobu následně nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Vykázání je možné provést i v nepřítomnosti vykazované osoby. Vykázání se oznamuje ústně a to jak osobě vykázané, tak osobě ohrožené. Tyto osoby následně podepisují potvrzení o vykázání, ve kterém je současně uveden prostor, na který se vykázání vztahuje. Není-li vykázaná osoba vykázání přítomna, oznámí jí tuto skutečnost policista ČR při prvním kontaktu. Do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí, je tento povinen zaslat kopii úředního záznamu o vykázání příslušnému intervenčnímu centru (viz. níže) a soudu, který je příslušný k rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření dle občanského soudního řádu. Dále je tento záznam zasílán orgánu sociálně-právní ochrany dětí a to v případech, kdy ve společné domácnosti žijí nezletilé děti. (§ 44 - 47 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR)

Vykázání násilné osoby soudem

V případech, kdy poškozená osoba podá návrh na vydání předběžného opatření k příslušnému soudu, může předseda senátu v souladu s § 76b občanského soudního řádu dobu vykázání násilné osoby prodloužit na jeden měsíc. Tato doba lze na návrh opětovně prodloužit. (§76b zákona č. 99/1963 Sb., o.s.ř., ve znění pozdějších předpisů)

Intervenční centrum

Jak bylo uvedeno výše. Policista je povinen do 24 hodin od vykázání násilné osoby zaslat kopii úředního záznamu o vykázání příslušnému intervenčnímu centru. To je povinno nejpozději do 48 hodin od doručení tohoto záznamu nabídnout pomoc osobě ohrožené násilným chováním. Tato pomoc může být poskytnuta na základě žádosti i jiné osobě ohrožené násilným chováním jiné osoby užívající s ní společné obydlí poté, co se o tomto ohrožení intervenční centrum dozví. V intervenčních centrech jsou

poskytovány služby ambulantní, terénní i pobytové. Součástí těchto služeb je i zajištění spolupráce mezi poskytovateli jiných sociálních služeb, orgány sociálně právní ochrany dětí, obcemi, útvary Policie ČR a ostatními orgány veřejné správy. (§60a zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů)

V příloze č. 2 bakalářské práce uvádím seznam 17 zřízených intervenčních center v rámci České republiky, včetně kontaktů.

Instituce, zabývající se pomocí obětem domácího násilí se nezaměřují pouze na samotnou oběť (tzv. přímou pomoc), ale již předcházení tomuto problému zejména informováním široké veřejnosti prostřednictvím médií, kampaní, apod. (tzv. nepřímou pomoc).

Druhy sociálních služeb a dále formy jejich poskytování uvádí Bednářová:

Přímá pomoc zahrnuje následující **sociální služby**:

1. Krizová pomoc

- telefonická krizová linka,
- krizová lůžka,
- kontaktní krizová pomoc.

2. Odborné sociální poradenství, které může být i anonymní

- sociální poradenství,
- právní poradenství a terapie,
- psychologické poradenství,
- pedagogické poradenství.

3. Azylový dům

Formy poskytovaných služeb:

1. Pobytové

Tato forma zahrnuje intenzivní práci s obětí domácího násilí, je spojena se zajištěním bezpečného bydlení na dobu určitou.

2. Ambulantní

Tato forma zahrnuje dlouhodobou práci s obětí domácího násilí nebo krátkodobou intervencí určenou pro ty osoby, které potřebují specifickou odbornou pomoc, avšak bydlení mají zajištěno, případně pro ty osoby, které dosud nejsou rozhodnuty k odchodu ze společné domácnosti a dosud zvažují, jak svoji situaci řešit.

3. Terénní

Tato forma zahrnuje práci s oběťmi domácího násilí přímo v terénu. Zpravidla je to v místech, kde se ukrývají nebo v zaměstnání, nemocnici, apod. (Bednářová et al., 2009, s. 61 – 62)

Přímá práce s obětí domácího násilí je velmi zátěžová na psychiku a vyžaduje od pomáhajících pracovníků emoční stabilitu, dobré komunikační schopnosti, životní zkušenosti, empatii a odborné znalosti. Je třeba si uvědomit, že osoba (oběť domácího násilí) musí okamžitě opustit domácnost sdílenou s násilnou osobou, zpravidla utíká do nejistoty, bez finančních prostředků, často pouze v oblečení, které měla v době napadení na sobě. V tu chvíli nemá zajištěny základní fyziologické potřeby. Zpravidla je po fyzické stránce vyčerpaná, unavená, nevyspalá, mnohdy s bolestivými následky po napadení a chybí ji prostředky na jídlo a další základní potřeby. Je tedy třeba nechat jí čas na načerpání fyzických sil, tzn. umožnit jí dostatečný spánek, zajistit ošetření lékařem, pomoc vyřídit sociální dávky či jiné finanční prostředky. Až když má oběť zajištěny tyto základní potřeby, lze postoupit k další úrovni, která znamená zajištění bezpečného bydlení, tzn. takového bydlení, kde bude chráněna před dalšími ataky ze strany násilné osoby. V současné době existují pro oběti domácího násilí azylové domy s utajenou adresou, kde se mohou v případě nutnosti schovat. Pokud se oběť rozhodne pro radikální změnu a soužití s násilnou osobou ukončit, je třeba jí pomoci s podáním návrhu k soudu (např. svěření dětí do péče; rozvodem). Při práci s oběťmi domácího násilí hraje důležitou roli terapie, při které má oběť možnost ventilovat osobní stres, učí se, jak efektivněji jednat např. u soudu, v zaměstnání, s partnerem. (Bednářová et al., 2009, s. 62 - 64)

3.2 Bezpečnostní plán

Většina organizací zajišťující pomoc obětem domácího násilí zveřejňuje tzv. bezpečnostní plán, tedy postup, který by oběť domácího násilí měla již předem zvážit a v případě potřeby použít. Pro příklad uvádím bezpečnostní plán zveřejněný na internetových stránkách Intervenčního centra Brno.

Bezpečnostní plán:

- „U někoho, komu věříte, si schovejte: náhradní klíče, různé oblečení, důležité dokumenty nebo alespoň jejich kopie, lékařské předpisy a nějaký peněžní obnos.
- Uschovejte si jakýkoliv důkaz o fyzickém násilí (roztrhané oblečení, fotografie modřin a zranění, doklady od lékaře, atd.).
- Naplánujte si nejbezpečnější dobu k případnému útěku.
- Pamatujte si, kam se můžete obrátit se žádostí o pomoc. Řekněte někomu, co se u Vás děje. Noste s sebou telefonní čísla svých přátel, příbuzných a azylových domů.
- Pokud jste v nebezpečí a potřebujete pomoc, zavolejte policii.
- Pokud jste zraněn(a), jděte na pohotovost nebo k lékaři a oznamte, co se Vám stalo. Požádejte je, aby Vaši návštěvu zadokumentovali, případně Vám napsali zprávu.
- Poučte své děti a určete jim bezpečné místo v bytě - pokoj, který jde zamknout, nebo v okolí - sousední dům, kam se mohou uchýlit, pokud potřebují pomoc. Poučte je, že jejich úkolem je zůstat v bezpečí a ne Vás ochraňovat.
- Domluvte si signál se sousedy - např. „světlo venku je rozsvícené, zavolejte policii“.
- Pokud jste napaden(a) během volání na policii - nechejte telefon vyvěšený, mluvíte a křičte!
- Když přijede policie, jděte s ní do jiného pokoje, abyste mohl(a) mluvit bez přerušování.
- Neodmívejte lékařské vyšetření.
- Po útoku neuklízejte ihned - důkazy (rozbité sklo, roztrhané oblečení, chomáče vlasů...) sesbírejte do igelitového sáčku a předejte je policii.
- Škody vyfotografujte, snímky pořídte i s datem, je-li to možné.

- Zeptejte se policistů, zda-li bude zadržený pachatel do večera nebo v noci propuštěn, popř. jak budete ochráněn(a), pokud se rozzuří a stane se násilnějším.
- Nepopírejte násilí před dětmi, řekněte jim pravdu tak, aby jí porozuměly.
- Když násilí narůstá (eskaluje), nezdvíhejte malé dítě, protože bude ve vašem náručí zranitelnější.
- Nestyďte se vyhledat pomoc příbuzných a odborníků.

Pokud jste nepohybliví nebo v důchodovém věku:

- Pokud v situaci narůstajícího domácího násilí nemůžete utéci, přemýšlejte, která místnost ve vašem domě je nejbezpečnější, například ta, kde se můžete zamknout a zatelefonovat pro pomoc nebo zavolat o pomoc z okna.
- Pěstujte vztahy s lidmi, nezůstávejte v izolaci. Stačí telefonický pravidelný kontakt, o takovou pomoc požádejte například i některou z nestátních organizací ve vašem regionu. Informaci o nich získáte na sociálním odboru nejbližšího úřadu místní správy.

Rady pro případ, že by partner/ka unesl/a svěřené děti:

- Učte své děti rozpoznat, kde se nacházejí (jména měst, restaurací, cest...), vyznat se v mapě.
- Naučte je, jak zanechat vzkazy na ubrouscích nebo na papírových utěrkách na toaletách.
- Naučte je, jak požádat o pomoc lidi oblečené v policejních nebo vojenských uniformách“. (<http://www.ic-brno.cz/index.php?pg=bezpecnostni-plan>)

3.3 Domácí násilí páchané na ženách

Rozpoznat týranou ženu není lehké, zejména pokud ona sama svoji situaci skrývá. Naprostá většina žen se za násilí, které v její rodině existuje, stydí a pokud se někdo o její problém začne zajímat, tak jej popírá a jako důvod svých problémů uvádí jiné příčiny. Jediným způsobem, jak rozpoznat týranou ženu tak zůstává pozorovat chování těchto žen, které mají shodné či podobné znaky, týkající se: psychického stavu, vývoje v orientační rodině, verbálního i neverbálního projevu. (Bednářová et al., 2009, s. 16)

Mýty vztahující se k násilí páchanému na ženách

Není pravdou, že se ženě násilí líbí, potřebuje ho, a proto neodchází. Skutečnost je poněkud jiná. Při rozhodování o odchodu cítí žena strach nejen o děti, ale i sama o sebe. Je fyzicky i psychicky oslabena. Významnou roli zde hraje i emoční rozpolcenost vůči partnerovi, jelikož žena přejímá i část odpovědnosti za situaci a domnívá se, že selhala. Má strach z ostudy, ztráty podpory nejbližších, společenského vyloučení a bídy. Ženy zpravidla chtějí odstranit násilí, ale zachovat rodinu. Tato možnost je však v samotné praxi téměř nereálná, jelikož muž zpravidla nemá zájem o změnu, či jeho násilný vztah je již tak rozvinutý, že nelze zvrátit. (Voňková, Macháčková a kol., 2004, s. 11)

Buskotte uvádí následující mýty, vztahující se k domácímu násilí páchanému na ženách:

- **„Jsou na sebe zlí, protože milují usmiřování.“** Mnoho osob se domnívá, že se násilí vyskytuje pouze v sociálně slabých rodinách a že pachatelé jsou nevzdělaní. Lidé si myslí, že v takových rodinách je násilí na denním pořádku, tedy běžné.
- **„Ale on je agresivní jen tehdy, když se něčeho napije.“** Fakt, že po požití alkoholu padají zábrany, není třeba zpochybňovat. Užití alkoholu však v domácím násilí nehraje primární roli, neboť je spousta lidí, kteří se také napijí, a přesto se u nich násilnické sklony neprojeví.
- **„Všechno má svůj důvod.“** Aneb, asi ho vyprovokovala. Tento mýtus staví ženu do pozice spoluviníků. Je třeba si uvědomit, že nic neospravedlňuje muže k tomu, aby vůči ženě použil fyzické násilí.
- **„Muži si přeci nesmějí nechat všechno líbit!“** Čistě patriarchální představa, dle které mají muži a to obzvláště nad „vlastními ženami“ určitá práva a moc.

- **„V manželství to prostě někdy skřípe.“** Tato věta je sice pravdivá, jelikož vztahy bez hádek a konfliktů jsou spíše ojedinělé. Je třeba rozlišovat mezi běžnou hádkou a domácím násilím. Zatímco při hádce mají oba partneři stejné pozice a možnosti, v domácím násilí existuje nerovnoměrné rozdělení sil. A jelikož je muž po této stránce fyzicky podstatně silnější, má celkově lepší předpoklady k tomu, aby nakonec prosadil svůj názor.
- **„Vždyť si toho muže vybrala sama.“** Jedná se o velmi klamný názor, jelikož muži umí být na začátku vztahu velmi šarmantní, pozorní, starostliví, apod. Fyzické či mentální napadení přichází zpravidla o něco později.
- **„Tak proč se s ním nerozvede, když je to tak strašné.“** Žena se zpravidla obává odchodu ze společné domácnosti a to hned z několika důvodů, jako jsou např. ekonomické a materiální důvody.
- **„Bylo toho na něj poslední dobou příliš. Není divu, že mu prostě ujela ruka.“** Ve skutečnosti frustrace a ani stres nejsou omluvou za nevhodné a agresivní chování.
- **„Nechci se vměšovat do cizích záležitostí. Ti dva by si to raději měli vyřešit mezi sebou“.** Spousta osob stále pokládá domácí násilí za čistě soukromou záležitost, do které se nechce vměšovat. (Buskotte, 2008, s. 23 - 28)

Příběh z poradny Ona idnes:

S manželem jsme spolu 13 let a máme 6letého syna. Manžel má problémy s alkoholem. Přes týden sice ne, ale o víkendu hodně pije. Neexistuje žádná rodinná či jiná akce, kde by byl střízlivý. Po požití alkoholu je velmi vznětlivý, vyvolává konflikty (např. kvůli nevyžehlenému prádлу), žárlivé scény a podobně. Několikrát mne i fyzicky napadl, ale hlavně mi ubližuje psychicky. Nadává mi a to i před synem, říká, že jsem lempl, protože si nemůžu najít práci a že se mnou brzy vyrazí dveře. Občas mi i vyhrožuje, že mne zabije a raději si to odsedí, než aby se na mne díval a podobně. Již jednou se rozvedl a to pro stejné problémy co máme spolu, ale tvrdí, že za to nemůže, že si jen vždycky vybral špatnou ženskou. Problém je, že vše je jeho, já nemám téměř žádný příjem a ani nemám kam jít. Bojím se, že když podám žádost o rozvod, přijdu o syna, který mne jediný drží nad vodou a je mým štěstím.

(<http://ona.idnes.cz/tyra-vas-partner-poradte-se-s-psycholozkou-a-pravnickou-pkk-/poradna.asp?p=tyranezeny&t=709&strana=15>)

3.4 Domácí násilí páchané na mužích

Ve společnosti se dlouhou dobu nepovažovalo za možné, že by muži mohli být oběťmi domácího násilí a to hned z několika důvodů. Muž bývá obecně považován za typ „macho“, který se o sebe dokáže postarat sám, a proto pro něj bývá dvojnásobně těžší přiznat, že je oběť. Na rozdíl od ženy tak musí překonat o překážku víc. (Conwayová, 2007, s. 41)

Muži, tedy jako oběti domácího násilí, zažívají obtížnou situaci ve dvojitým smyslu. Jednak se na ně vztahují mýty, které se vážou na domácí násilí na ženách, zároveň tu působí předsudky, které souvisí s generovými stereotypy. Obojí pak znesnadňuje mužům vyhledat odbornou pomoc nebo svěřit se blízkým osobám. Situace, kdy je muž tzv. „pod pantoflem“ není již několik let pro veřejný diskurs ničím překvapivým. Společnost takovou pozici příliš neocenuje a obvykle nenabízí dotyčnému podporu nebo pomoc, jelikož z nerovného rozložení moci v páru ještě nelze usuzovat na výskyt domácího násilí ve vztahu. Je však nutné si uvědomit, že i něžný taneční střevíček dokáže svým úzkým podpatkem zanechat slušnou ránu. (Buriánek, Kovařík, Zimmelová a kol., 2006, s. 31 - 32).

Mýty vztahující se k násilí páchanému na mužích

- **„Kdyby to bylo skutečně tak hrozné, odešel by.“** Mnohé výzkumy však ukazují, že odchod od násilného partnera není jednoduchý. Zpočátku má oběť tendenci chování partnera omlouvat, jelikož nemůže uvěřit tomu, že by se nejbližší člověk obrátil proti ní. Později, pokud týraný člověk neodejde a dostane se do cyklu násilí, může dojít až k sociální izolaci a osobnostní dezintegraci jako výsledku násilného, manipulujícího a kontrolujícího jednání vůči týrané osobě.
- **„Muž je silnější, proto nemůže být fyzicky napaden ženou.“** V souvislosti s tímto mýtem je třeba si uvědomit, že muž nemusí být vždy fyzicky silnější a zdatnější než jeho partnerka (např. podlomené zdraví, stáří, apod.) a současně to, že agresivita nemá přímou souvislost s fyzickou stavbou těla. Pro značnou část mužů může být nepřijatelné pustit se do fyzického střetu se ženou (a to třeba i v sebeobraně).

- **„Ženy se dopouštějí násilí pouze v sebeobraně.“** Tento stereotyp mnohé muže odrazuje v možnosti přivolání policie či vyhledání odborné pomoci, jelikož mají obavy, že by sami mohli být vnímáni jako agresori.
- **„Jen úplný slaboch zažívá násilí ve vztahu.“** Osoby, které žijí v násilném vztahu, vyvíjejí každodenně mnoho úsilí, aby ve vztahu vydrželi a aby vztah fungoval. (Buriánek, Kovařík, Zimmelová a kol., 2006, s. 31 - 32)

Příběhy mužů, které uvádí Conwayová:

„Když dostane moje žena záchvat, začne se chovat jako smyslů zbavená stvůra. Fyzicky mě zneužívala a mučila, ale nejhorší bylo to, že mě vystěhovala, když jsem ležel v nemocnici, protože mě shodila ze schodů. Okamžitě vyměnila zámky a rodině řekla, že mám milostný poměr. Bylo to hrozné. Děti jsem tenkrát neviděl několik měsíců, ale několikrát jsem se stávil ve škole, abych se s nimi setkal a mohl si s nimi popovídat. Máte představu, jaké to je, když vám chybí vaše děti, když jim nemůžete dát dobrou noc nebo popřát hezký den ve škole? Řeknu vám, že ta bolest je nesnesitelná.“

„Já jsem měl monokly, poškrábaný obličej, občas i řezné rány – seznam zranění se táhne bez konce. Ano, bití někdy třeba na týden přestalo, když jsem měl kliku, ale protože jsem nikdy nevěděl, kdy ji to popadne, byl jsem jak na trní. Byl jsem hrůzou bez sebe, abych něco neřekl nebo neprovedl, bál jsem se něco udělat, nebo jsem měl strach, že jsem něco udělal. Když takhle žijete, začnete být paranoidní, víte? Začnete pochybovat o svém duševním zdraví a někdy i uvěříte, že to je vaše chyba; jenom nevíte, jak je to možné.“ (Conwayová, 2007, s. 40 - 41)

3.5 Domácí násilí páchané na seniorech

Špatné nakládání příbuzných se starými lidmi v soukromí jejich domovů je jev, který probíhá často, podobně jako vůči jedincům věku nižšího, beze svědků. Opět je zde typický blízký vztah mezi obětí a agresorem, které obvykle spojuje i sociální okolí (děti, okruh známých). Pro seniory je tento druh chování nebezpečný tím více, že jsou mnohdy v rodině zcela izolovaní od kontaktu s dalšími lidmi. Někdy jsou vzhledem ke své životní situaci naprosto existenčně závislí na členech rodiny. (Martinková, Vlach, Krejčová, 2009, s. 11) Obecná představa, že oběťmi násilí jsou výhradně staří lidé, kteří jsou fyzicky hendikepovaní či psychicky nemocní, není zcela pravdivá, i když tyto osoby jsou zvýšeně ohroženy špatným zacházením. Oběťmi domácího násilí se mohou stát i staří lidé zdraví a soběstační. Angličtina zde používá termínu „frailty“ což znamená v překladu křehkost. Tento pojem naznačuje nejen velmi křehkou rovnováhu mezi zdravím a nemocí ve vyšším věku, ale také křehkou rovnováhu sociálních vztahů a rolí. (Tošnerová, 2002, s. 6) Zvýšenou viktimizaci seniorů v rodinném prostředí lze vysvětlit zejména jejich sociální izolací, fyzickou slabostí a infantilitou danou věkem. Tyto důvody vedou k převaze pachatele a k opakovanému špatnému nakládání, které mohou vyústit až v trestně postižitelné jednání. (Voňková, Macháčková a kol., 2004, s. 13)

Rozpoznat násilí páchané na seniorech není lehké, jelikož u seniorů není závažnější situace, kdy starý člověk po delší dobu nevychází z bytu. Často si to tak lidé v okolí vůbec neuvědomí nebo nezaregistrují. Senior nemusí na počátku poznat, že členové rodiny, se kterými sdílí společnou domácnost, mají sklony k násilí. Teprve v zátěžových životních situacích (závislost na pomoci jiných osob) se někteří rodinní příslušníci mohou začít chovat agresivně. (Buriánek, Kovařík, Zimmelová a kol., 2006, s. 82) Senior si navíc mnohdy nevhodné zacházení vykládá jako svůj vlastní osobní neúspěch, selhání snažení, výchovy a stydí se za události, které probíhají. (Martinková, Vlach, Krejčová, 2009, s. 11)

Obecně lze vymezit určité faktory, zvyšující ohroženost seniora špatným zacházením:

- špatný zdravotní stav,
- poruchy kognitivních a komunikačních funkcí (syndrom demence),
- ztráta soběstačnosti,
- sociální izolace,
- závislost na agresorovi. (Buriánek, Kovařík, Zimmelová a kol., 2006, s. 83)

Jedním ze závažných typů týrání seniorů je tzv. ekonomické násilí, kterým je nejčastěji myšleno neoprávněné vymáhání finančních prostředků, např. důchodu či úspor, vymáhání sepsání závěti, popřípadě její změny, vymáhání převodu majetku, převodu bytu, neochota ve financování zdravotní péče, např. úhrady léků. (Sociální práce, 2/2006, s. 83)

Mýty vztahující se k násilí páchanému na seniorech:

- **Starý člověk se choval popuzujícím způsobem, provokoval a za to tedy následuje trest.** Důsledkem toho je sebeobviňování a tím pádem omlouvání agresora.
- **„Co se doma upeče, to se také doma sní.“** V praxi toto přísloví znamená jediné a to, že veškeré problémy v rodině se řeší v soukromí, za zavřenými dveřmi.
- Člověku, v tomto případě **agresorovi, který prosí o odpuštění, by mělo být odpuštěno.** Tento mýtus připouští iluzorní možnost neopakovatelnosti agresivního chování.
- **Některé formy násilí jsou zcela obvyklé a tudíž je možné je tolerovat.** Dopad tohoto názoru znamená, že společnost je ochotna tolerovat a ignorovat násilí. (Buriánek, Kovařík, Zimmelová a kol., 2006, s. 85 - 86).

Příběhy seniorů, které uvádí Tošnerová:

„Cizí státní příslušník, 54letý vysokoškolsky vzdělaný muž, se nastěhoval ke svému 85letému otci, cizinci s trvalým pobytem v ČR. Syn byl bez příjmu a žil z otcova důchodu. Zamykal jej do pokoje, bránil mu opustit byt, nedával mu řádně najíst (otec diabetik), vyhrožoval mu smrtí. Případ oznámila policii poštovní doručovatelka, která

při výplatě důchodu otci usoudila, že něco není v pořádku. Syn byl odsouzen k odnětí svobody na 1,5 roku a k následnému vyhoštění na 7 let z ČR.“ (Tošnerová, 2002, s. 50)

„Dívám se zpátky, žila jsem jako v koncentračním táboře. Nade mnou neustále visela hrozba. Bez ohledu na to co jsem udělala, nikdy to nebylo správně. Vždycky jsem se snažila být perfektní. Nejen z lásky k matce a otci, ale také k němu. Doufala jsem a modlila se, že se změní a že všechno bude v pořádku, jakmile se stanu tím, čím chce abych byla. Ale nikdy jsem se tím nestala, bez ohledu na to jak moc jsem se snažila. Jednou večer přišel domů poté co jsem uklidila celý dům, ale v dřezu zůstal jeden špinavý šálek. Na ten se soustředil a nastalo peklo na více než hodinu.“ (68letá žena) (Tošnerová, 2002, s. 12 - 13)

3.6 CAN – syndrom týraného, zanedbávaného a zneužívaného dítěte

CAN = Child Abuse and Neglect. Český ekvivalent by byl syndrom „TZZ“ = týrání, zanedbávání, zneužívání. (Slaný, 2008, s. 13)

„Syndrom CAN byl definován Zdravotnickou komisí Rady Evropy v roce 1992 jako poškození tělesného, duševního i společenského stavu a vývoje dítěte, které vznikne v důsledku jakéhokoliv nenáhodného jednání rodičů nebo jiné dospělé osoby, jež je v dané společnosti hodnoceno jako nepřijatelné.“ (Střílková, Fryšták, 2009, s. 22)

Jedná se o soubor negativních důsledků špatného zacházení s dítětem, které zahrnuje následující kategorie:

- **Fyzické týrání** – jedná se o vědomé tělesné ubližování dítěti, ale také nezabránění takovému zacházení; zahrnuje vedle hrubého útoku na dítě, jehož důsledkem je tělesné zranění, trvalé poškození dítěte nebo dokonce úmrtí dítěte, také pravidelně užívané tělesné trestání dítěte užívané jako převažující výchovný prostředek, např. nepřiměřené bití rukou (pohlavky, facky) či různými nástroji (vařečka, řemen) nebo vytrhávání vlasů, nepřiměřené tahání za ušní boltce, apod.
- **Psychické násilí** – představuje takové chování vůči dítěti, které má negativní dopad na jeho citový vývoj, vývoj jeho chování, osobnosti a sebehodnocení či negativní dopad na rozvoj jeho interpersonálních vztahů, jedná se např. o časté nadávky, ponižování, zesměšňování, opovrhování nebo permanentní a nezdravé srovnávání s úspěšnějším sourozencem.
- **Sexuální zneužívání** – zahrnuje všechny formy chování, které se vyznačují sexuálním podtextem, tedy i ty, kdy dítě na první pohled nestrádá.
- **Zanedbávání** – znamená takový nedostatek péče, kdy zapříčiňuje vážnou újmu na vývoji dítěte a to v oblasti jak tělesné, tak i duševní, např. nedostatek přiměřeného jídla, pití, přístřeší, oblečení.
- **Šikanování** – agrese fyzická i verbální vůči jedinci slabšímu fyzicky nebo v závislém postavení.

- **Systémové týrání** – je týrání dítěte tím systémem, který původně vznikl na jeho ochranu, např. opakovaná, nadbytečná lékařská vyšetření, přetěžování.
- **Sekundární viktimizace** – druhotné zraňování = vystavování dítěte nadbytečné psychické zátěži v průběhu vyšetřování pro syndrom CAN; dítě jako oběť trestného činu se totiž stává ještě obětí vyšetřování.
- **Münchhausenův syndrom by proxy** – vymyšlení či zveličování příznaků somatického či duševního onemocnění nebo postižení a v důsledku toho opakování vyšetření či léčení v míře, která neodpovídá objektivní skutečnosti; tyto problémy může dospělý přenést na dítě; dospělá osoba má v takovém případě nějaké výhody, např. pobírá sociální dávky, okolí ji lituje, apod. (Střílková, Fryšták, 2009, s. 22 - 23)

Případ z praxe - Spondea při ČČK Brno, o.p.s.

„Tři sourozenci – oběti domácího násilí a sexuálního zneužívání

Díky iniciativě matky, jakožto oběti dlouhodobého domácího násilí ze strany manžela, se do péče Krizového centra dostali tři sourozenci s problematikou syndromu týraného a zneužívaného dítěte. Nejmladší z dětí (v předškolním věku) bylo otcem opakovaně a dlouhodobě sexuálně zneužíváno. I přes to, že před zneužitím podával otec dítěti pravděpodobně tlumící medikamenty, bylo dítě do sexuálních praktik aktivně zapojováno. Jeho starší sourozenci pak byli po mnoho let vystavováni nepřiměřenému trestání ze strany otce. Pravidelně pak museli být přítomni situacím, kdy otec matku brutálně napadal a to takovým způsobem, který ji ohrožoval na životě. Všichni tři sourozenci jsou v péči Krizového centra řádově několik měsíců, je s nimi pracováno jednak individuálně a jednak probíhají i terapeutická sezení všech sourozenců společně s matkou, která je rovněž v péči psychologky Intervenčního centra. Každá z obětí se se svým traumatem vyrovnává v doprovodu psychologa jiným způsobem. S ohledem na závažnost případu přesahuje plán práce s rodinou horizont několika dalších měsíců.“
(<http://www.spondea.cz/deti/index.php?url=pribehy-deti>)

4. Následky spojené s domácím násilím

4.1 Posttraumatická stresová porucha

Projevy Posttraumatické stresové poruchy se začali vážněji zabývat lékaři, kteří pečovali o veterány 2. světové války. Systematičtější pozornost pak lékaři a výzkumníci věnovali zkoumání prožitků vojáků bojujících ve Vietnamu. Ti byli na své misi vystaveni každodennímu strachu o vlastní život a traumatizováni pohledem na mrtvé nebo zmrzačené přátele. Ještě dlouhé měsíce a roky po návratu se jim ve snech vracely obrazy válečného utrpení a tížily je vzpomínky na prožité události. Další pozornost přitáhlo výzkumníky feministické hnutí k další skupině hluboce postižené traumatickou zkušeností, a to právě k ženám, které zažily domácí násilí nebo byly sexuálně zneužívány. Oběti tohoto násilí trpěly vtíravými myšlenkami na události, při nichž se cítily bezmocné, vystavené brutálnímu, omezujícímu jednání blízkého člověka.

Posttraumatickou stresovou poruchou je označována zpožděná anebo protahovaná reakce na závažný stres anebo traumatizující událost. Rozvinutí symptomů posttraumatické stresové události hrozí u osob, které zažily, pozorovaly nebo byly vystaveny jedné nebo více událostem, které v sobě zahrnovaly skutečnou nebo hrozící smrt, vážné zranění nebo nebezpečí ublížení na zdraví vlastní nebo jiné osoby. Mezi takové události jsou řazeny přírodní katastrofy, katastrofy způsobené lidmi a násilí člověka vůči člověku. Rozvinutí těchto případů hrozí v těch případech, kdy reakce člověka na traumatizující událost zahrnovala intenzivní úzkost, bezmoc nebo zděšení. (Bednářová et al., 2009, s. 49 - 50)

4.2 Stockholmský syndrom

„Termín Stockholmský syndrom byl popsán v roce 1974 při přepadení banky ve Stockholmu, při němž byli jako rukojmí zajati a drženi v izolaci čtyři lidé. Během šesti dnů zajetí si vytvořili k lupičům specifický citový vztah a své zachránce z řad policie vnímali jako nepřátele.“ (Bednářová et al., 2009, s. 17)

Tento syndrom je charakteristický vytvořením emocionálního vztahu mezi násilníkem a obětí a identifikací oběti s jednáním násilníka. Oběť se násilníkovi snaží zavděčit a podvědomě si vykupuje jeho shovívavost, čímž chrání svůj život. Běžně jsou uváděny čtyři podmínky vzniku Stockholmského syndromu:

- život oběti je v ohrožení,
- oběť je přesvědčena, že ze stávající situace není úniku,
- oběť je izolována od lidí,
- oběť pociťuje přechodnou náklonnost k násilníkovi.

S takovým postojem oběti vůči pachateli se můžeme často setkat u dlouholetých obětí domácího násilí. (Voňková, Macháčková a kol., 2004, s. 18)

5. Vztah sociální pedagogiky k domácímu násilí

V současné „uspěchané“ společnosti narůstá počet osob, které se ocitají v tísní. Z tohoto důvodu vzrůstá i význam pomoci a pomáhajících profesí. Vznikají desítky občanských, politických, náboženských iniciativ, ekologických hnutí, organizací a hnutí proti násilí a za dodržování lidských práv, organizací poskytujících a organizujících humanitární pomoc a podporujících solidaritu s lidmi v nouzi. Jejich pomoc může mít různé podoby a to buď, materiální (finanční), zajištění základních biologických potřeb (jídlo a bydlení), zdravotní péče, osvěta, poradenství, vzdělávací výchova. (Kraus, 2008, s. 135)

„Z. Bakošová ve své publikaci Sociálna pedagogika ako životná pomoc (2005) vychází při úvahách a cílech sociální pedagogiky z kategorie pomoci. Sociální pedagogika je v tomto pojetí pedagogikou pozitivní, jejímž cílem je poskytovat pomoc dětem, mládeži i dospělým v různých typech prostředí. Sociální pedagog hledá takové optimální formy výchovného působení na člověka, kterým by mohl co nejlépe kompenzovat deficit v integraci dané osobnosti a stabilizovat ji.“ (Kraus, 2008, s. 135 - 136)

5.1 Životní situace

Jedná se o komplex podnětů (jevů, osob, vztahů mezi nimi) vyskytujících se v určitém místě a v určitém čase. Občas se ještě zdůrazňuje, že jde o situace sociální, tedy o děj, který má své místo ve společenské realitě. Lidský život je řetězec nepřeborného množství situací, přičemž naprosto stejná situace se nikdy neopakuje. Velmi často se lidé dostávají do složitých situací, které vyžadují větší mobilizaci sil, případně zanechávají i určité psychické následky. V tomto případě se hovoří o tzv. „náročných životních situacích“, kde dosažení cíle, uspokojení potřeby není uskutečnitelné běžnými postupy. Nejčastěji jde o situace konfliktní, frustrující, stresující. Pokud jde o stav déle trvající, můžeme se setkat s pojmem „tíživá situace“, která je důsledkem společenských i osobnostních změn. Posouzení krizové situace je záležitost značně subjektivní a záleží přitom na síle a vnitřní odolnosti jedince. To co pro někoho představuje náročnou životní situaci, s níž je schopen sám se vyrovnat, pro

jiného znamená naprosto beznadějnou krizi, ze které nevidí východisko. Důležitá je také interpretace situace, která může být různá, jelikož je podmíněna individuálními zvláštnostmi (věkem, vzděláním, profesí, pohlavím, apod.) Právě u domácího násilí může být toto násilné jednání jinak vnímáno agresorem, jinak obětí, policistou, právníkem, psychologem, pedagogem. Jedná se o odlišné definování situace, jelikož má na ni každý individuální pohled. Každý situaci jinak porozumí.

5.2 Krizové situace

Krizové situace probíhají v následujících fázích:

1. **Alarmující, počáteční** – jedinec si uvědomuje první signály ohrožení, cítí, že ztrácí půdu pod nohama. Začínají se objevovat pocity strachu, tísně, zmatku, není schopen se koncentrovat. Začíná být netečný nebo se objevuje tenze, která může vyústit v depresi, či má formu agrese.
2. **Kritická** – osoba ztrácí sebekontrolu, je vyřazena racionální složka osobnosti, začínají výrazně převládat emoce, které signalizují sílcí ohrožení. V těchto chvílích jedinec vysílá „SOS“, ale často jen v náznacích a nesměle. Pokud není vyslyšen, další vývoj se většinou ubírá cestou mechanismů izolace, útěku k alkoholu, drogám, a nelze vyloučit ani vývoj suicidiální. Fáze může trvat týdny, někdy i měsíce.
3. **Integrační** – volání o pomoc někdo vyslyšel, člověk mobilizuje síly a hledá řešení. V této fázi obnovuje své narušené sebevědomí a sebecit.

5.3 Řešení krizových situací

Pokud nastane v životě jedince náročná životní situace, člověk se s ní snaží nějakým způsobem vyrovnat. Zpravidla se hovoří o technikách útočných, obranných a dalších. Větší část těchto technik je účinná i v krizových situacích, je zde však jeden podstatný rozdíl a to ten, že zatímco u náročných životní situací jedinec používá obranné techniky víceméně intuitivně, v krizových situacích toho není schopen a tyto techniky je mu třeba „naordinovat“. Je třeba mu je navodit a postup řešení situace kontrolovat. Je nutné, aby klient i vychovatel dospěli ke společnému (či alespoň blízkému) definování dané krize. (Kraus, 2008, s. 140 - 144)

Když v rozhodující krizové fázi člověk „volá o pomoc“, měli by to být nejčastěji nejbližší lidé (rodiče, partner), kdo toto volání zachytí. Jejich zásah ovšem zpravidla nejenže nebude profesionální, což by samo o sobě nemuselo být na závadu, ale často nebude ani účinný. A právě zde je na místě sociálněpedagogický přístup ze strany vychovatelů, učitelů, apod. Zásah psychologa v poradně či jiném (krizovém) zařízení bývá pro většinu osob až krajní variantou a řada lidí se k vyhledání této pomoci neodhodlá vůbec. (Kraus, 2008, s. 144)

Techniky řešení

1. „Zamýšlení se nad danou krizovou situací a nad sebou samým vede k **racionalizaci problému**. Vychovatel se snaží svému svěřenci racionálně zdůvodnit, proč situace nastala, že on sám v ní možná nehrál takovou roli, jakou si přisuzuje (může to vést ke snížení pocitu viny), rozumově spolu situaci analyzují (nejlépe s jistým přiměřeným časovým odstupem) a hledají východiska.
2. Další velmi účinnou technikou je **kompenzace**. Spočívá v hledání aktivit, které by mohly být pro člověka východiskem v situaci.
3. Jiným postupem v řešení krizové situace může být snaha navodit **identifikaci** s vhodným modelem pro účelné jednání. Vychovatel by měl umět objevit takový vhodný příklad (vzor), kterým by mohl motivovat, aktivizovat. Odpovídajícími vzory jsou často ti, kterým se podařilo vážné krizové stavy v životě úspěšně překonat, nebo jiné, danému jedinci blízké „silné osobnosti“.
4. Využit lze i techniku **úniku**, někdy dokonce značně efektivně. Podnítit tak jeho snění a schopnost představit si, že krizi již vyřešil, nebo byl alespoň úspěšný.
5. Nevyloučíme ovšem ani techniku **agrese**. Ačkoli se na první pohled jeví jako těžce použitelná, její kontrolovaná aplikace může někdy přinést úspěch. Osobnost v krizovém stavu totiž často pociťuje značné napětí. K tomu, aby se člověk uvolnil, dobře poslouží bojová umění či úpolové sporty nebo jiné sportovní či herní příležitosti, při nichž se může dotyčný např. do sytosti vykřičet.
6. Víceméně krajní možností, jak pomoci k vyrovnání se s krizí je **sociální izolace**. Jde především o takové situace, kdy se dotyčná osobnost nachází v nežádoucím prostředí, kde nejenže nelze očekávat pomoc, ale které problémy ještě umocňuje a psychický stav zhoršuje. Může jít také o případy, kdy do krizové fáze vstoupí

osoba, která ohroženého člověka orientuje nešťastným směrem (k nežádoucím únikům k alkoholu, lékům, agresi apod.) Pak je jediným řešením izolace od těchto nežádoucích vlivů. Krizi mohou někdy paradoxně prohlubovat lidé z klientova nejbližšího okolí, jestliže mu nedokážou pomoci. Izolace od nežádoucích sociálních podnětů vyžaduje ovšem někdy i změnu bydliště, pracoviště (školy) a v krajním řešení umístění do příslušného zařízení (dětský domov, léčebna, apod.).

Základním principem pomoci je v každém případě respekt k individualitě klienta a obezřetný postup. Sociální pedagogika ovšem nenabízí jen profesionální zásah a pomoc při řešení již vzniklých krizových situací, ale sociálněvýchovné působení jako prevenci krizových situací. Příkladem takového působení může být i snaha orientovat výchovu na podporu vztahů soudržnosti, vzájemné pomoci a spolupráce, tolerance a nikoliv na vytváření atmosféry výkonové soutěživosti, rivality. S ohledem na výše uvedené však řadě krizových životních situací nelze zabránit, sociální pedagogika má tak za úkol ještě jeden cíl a to zvyšovat odolnost vůči těmto situacím“. (Kraus, 2008, s. 145 - 147)

6. Praktická část

Po zpracování teoretické části a nastínění problému domácího násilí jsem přistoupil k samotné průzkumné metodě, která, jak je uvedeno již v samotném názvu bakalářské práce má za úkol zjistit postoje veřejnosti k domácímu násilí.

Průzkumné metody

Jelikož si požadovaný průzkum žádá názory široké veřejnosti, zvolil jsem kvantitativní metodu sběru dat a to formu dotazníku s uzavřenými otázkami. Při sestavování dotazníku jsem částečně vyšel z výsledků Agentury Stem, která v červenci 2006 zpracovala výzkum na téma domácího násilí pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR.

Charakteristika výzkumného souboru

Dotazník, který uvádím v Příloze č. 1, byl distribuován během dvou pracovních dnů v měsíci lednu 2010 mezi dospělou populací na vyškovsku, konkrétně 13. 01. 2010 v jedné soukromé firmě v Komořanech u Vyškova a dále dne 20. 01. 2010 v jedné ze státních institucí ve Slavkově u Brna. Distribuováno bylo celkem 150 dotazníků.

Oslovené osoby dotazník vyplňovaly samostatně na místě samém. Pokud měla některá z osob před vyplněním některé z otázek pochybnosti, byla seznámena s problémem (podstatou otázky), nejčastěji se jednalo o dotazy, co je intervenční centrum, institut vykázaní, apod.

6.1 Hypotézy

H 1

Většina z dotázaných osob nemá dostatečné informace, jak se zachovat „tváří tvář“ domácímu násilí.

H 2

Mýty, vztahující se k domácímu násilí, jako např. že „domácího násilí je zpravidla pácháno na osobách, které si nechají vše líbit“ stále ve společnosti přetrvávají.

H 3

Veřejnost je přesvědčena, že stát se musí problémem domácího násilí aktivně zabývat a při zásazích proti domácímu násilí se zaměřit především na ochranu a pomoc oběti.

H 4

Dotázané osoby považují zřízení intervenčních center za užitečné.

H 5

Dotázané osoby považují institut „vykázání“ násilníka ze společného bytu na dobu 10 dnů za užitečný.

6.2 Interpretace výsledků

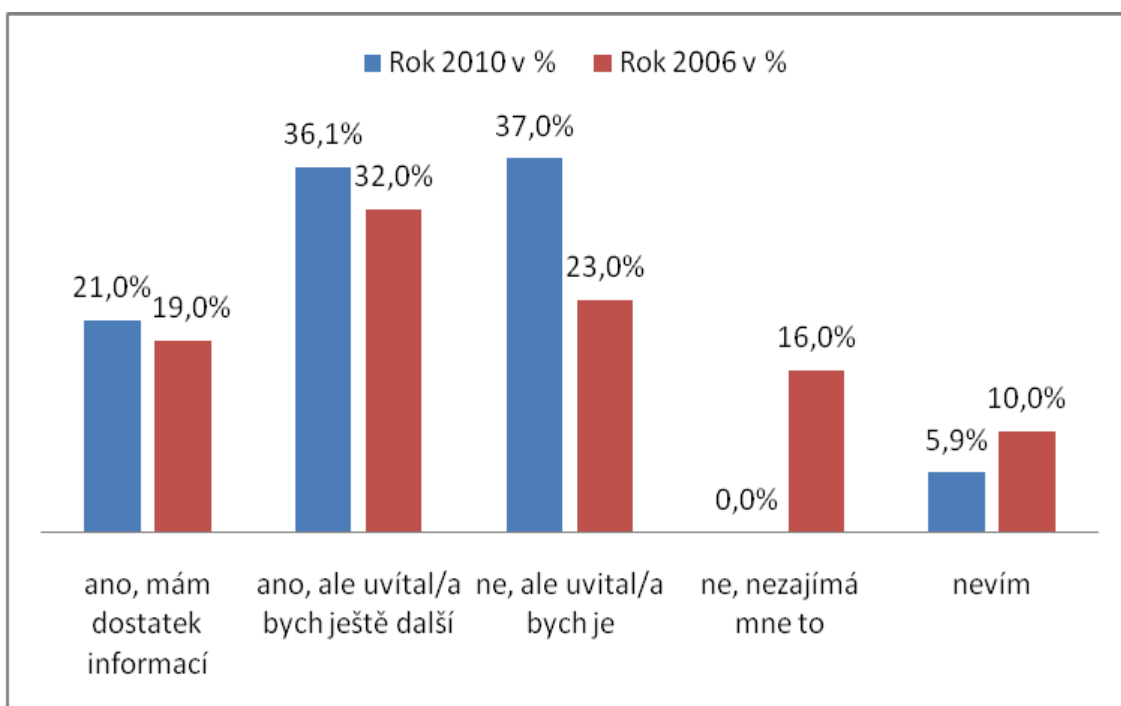
Distribučováno bylo celkem 150 dotazníků. Jelikož se však všechny dotazníky nevrátily, nebo naopak se vrátily, ale nebyly úplně vyplněny, vycházel jsem se při zpracování výsledků pouze ze 119 plně vyplněných dotazníků týkajících se domácího násilí.

Výsledky z průzkumu byly následně dle počtu získaných odpovědí na jednotlivé otázky přepracovány do sloupcových grafů, které současně porovnávám s výsledky výzkumu agentury Stem, která zpracovávala v červenci 2006 výzkum na domácí násilí pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR.

Otázka č. 1

Máte informace, jak se zachovat tváří v tvář domácímu násilí?

- a) ano, mám dostatek informací
- b) ano, ale uvítal/a bych ještě další
- c) ne, ale uvítal/a bych je
- d) ne, nezajímá mne to
- e) nevím

V první otázce byl zjišťován subjektivní názor osob na jejich obeznámenost s problémem domácího násilí. Konkrétně, zda by v případě potřeby věděly, jak se zachovat „tváří v tvář“ domácímu násilí.

Dle provedeného průzkumu bylo zjištěno, že informovanost občanů je oproti předcházejícímu období, tedy roku 2006, nepatrně vyšší. Zatímco v roce 2006 uvedlo 51 % dotázaných občanů, že má dostatečné informace, v roce 2010 to bylo již 57 %.

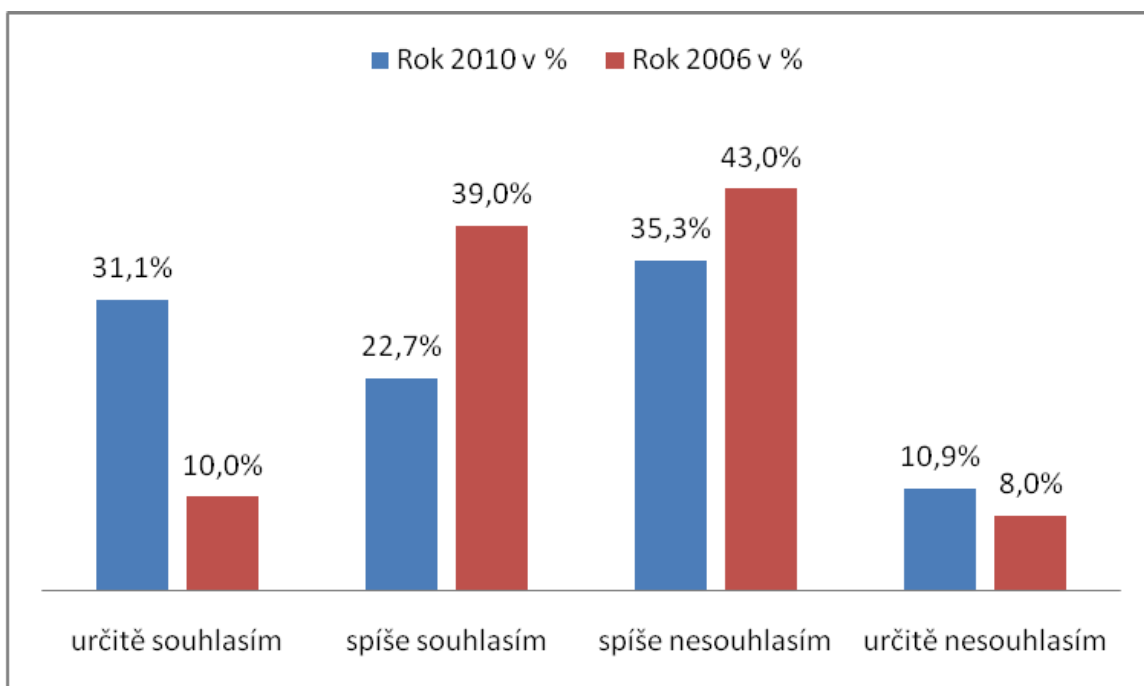
Tento graf nám však vyvrací H 1, která předpokládala, že většina osob nemá dostatečné informace o tom, jak se zachovat tváří tvář domácímu násilí.

Otázky č. 2 a č. 3 uvedeného dotazníku byly zaměřeny na mýty vztahující se k domácímu násilí, které již tradičně ve společnosti přežívají.

Otázka č. 2

Souhlasíte s názorem, že „domácího násilí se dopouštějí osoby, které jsou na pracovišti známy svým slušným a společenským chováním vůči svým kolegům“

- a) určitě souhlasím
- b) spíše souhlasím
- c) spíše nesouhlasím
- d) určitě nesouhlasím

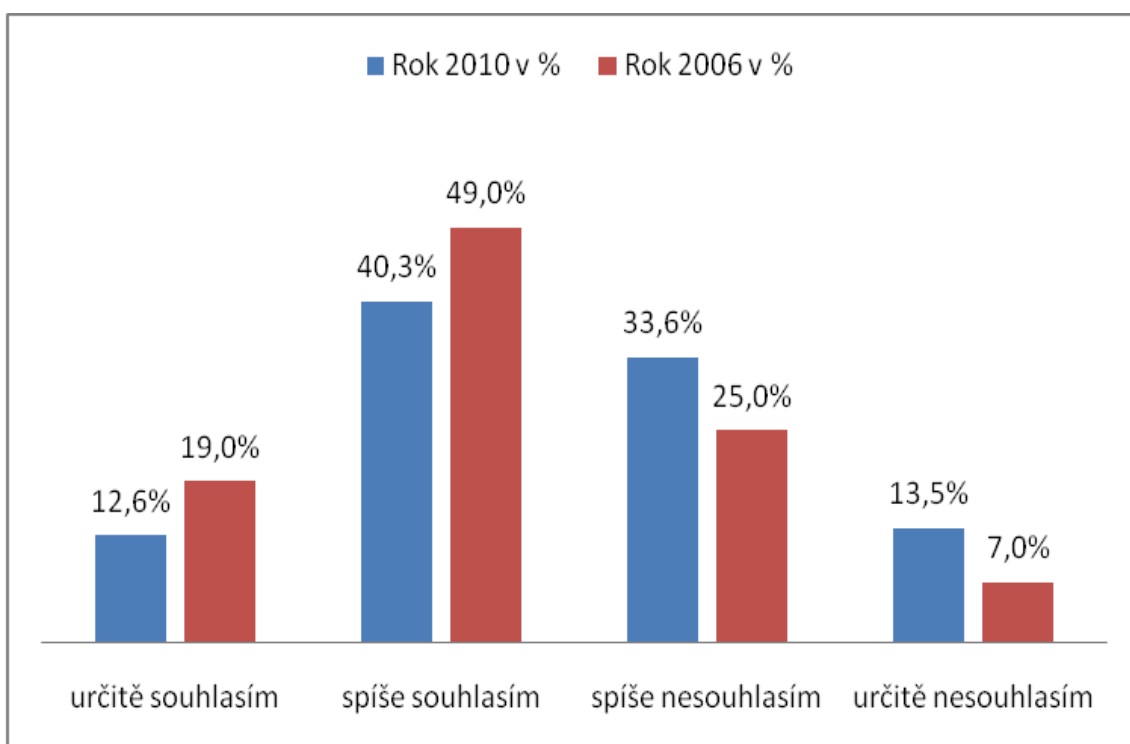

I v tomto grafu je viditelné mírné zlepšení. Zatímco v roce 2006 s výše uvedeným názorem nesouhlasilo celkem 51 % dotázaných osob, v roce 2010 je to „pouze“ 46 %. Postupně tak ustupuje názor, že napohled „slušní“ lidé se domácího násilí nedopouští.

Otázka č. 3

Souhlasíte s názorem, že „obětí domácího násilí se obvykle stávají „puťky“ nebo „bačkory“, které si nechají vše líbit“

- a) určitě souhlasím
- b) spíše souhlasím
- c) spíše nesouhlasím
- d) určitě nesouhlasím

Obdobné zlepšení lze vypočítat i při porovnání vyhodnocení výsledků na otázku č. 3, která zjišťovala názor veřejnosti na to, zda povaha či charakter oběti domácího násilí má na vznik násilí v rodině vliv. I když jsou výsledky průzkumu v porovnání s výsledky agentury Stem o něco příznivější, stále více než 50% dotázaných osob je přesvědčeno, že oběťmi domácího násilí se stávají osoby, které si nedokáží prosadit svůj vlastní názor.

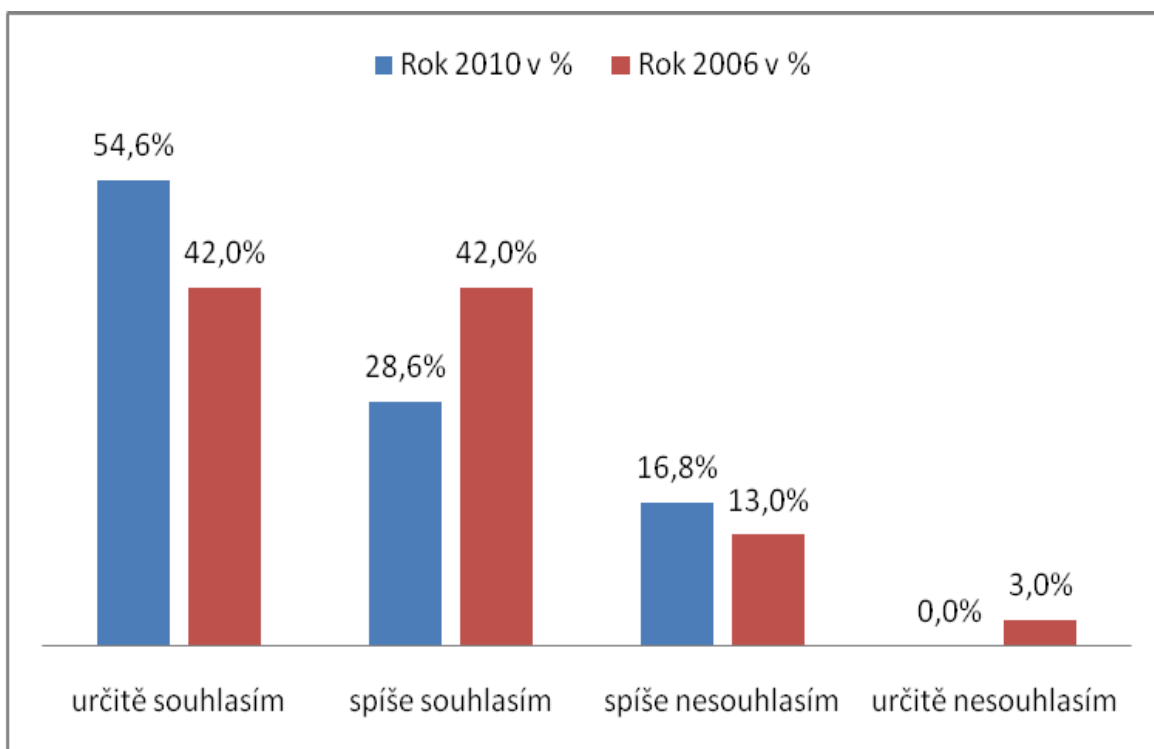
Na základě vyhodnocení otázek č. 2 a č. 3 můžeme potvrdit H 2, dle které mýty, vztahující se k domácímu násilí, ve společnosti neustále přetrvávají a to v nijak nemalém zastoupení, i když k nepatrnému zlepšení postupně dochází.

Otázky č. 4 a č. 5 byly zaměřeny za zjištění názorů veřejnosti na státní „angažovanost“ v problému domácího násilí.

Otázka č. 4

Souhlasíte s názorem „domácí násilí mezi dospělými partnery je problém, s nímž by měl stát něco dělat“

- a) určitě souhlasím
- b) spíše souhlasím
- c) spíše nesouhlasím
- d) určitě nesouhlasím

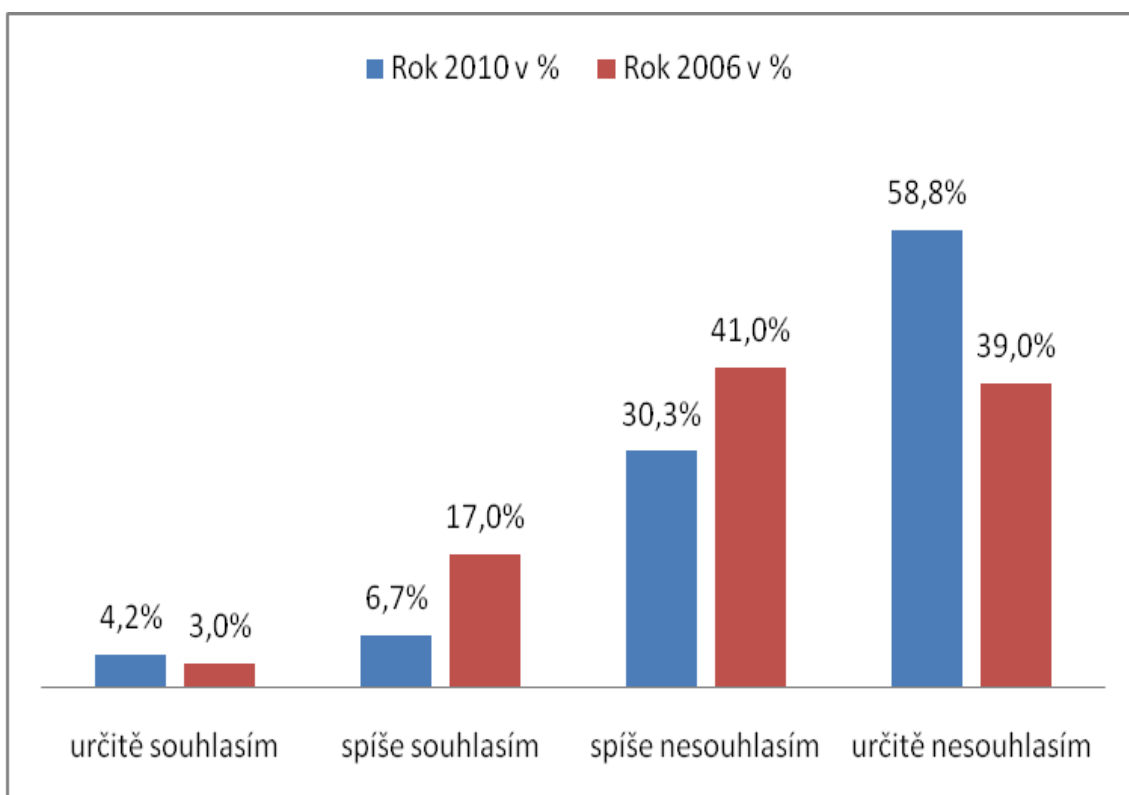
Jak vyplývá z výše uvedeného grafu, tak s názorem, že stát se musí problémem týkajícím se domácího násilí zabývat, v roce 2010 určitě souhlasí nadpoloviční většina všech dotázaných osob, zatímco v roce 2006 to bylo jen 42 % všech dotázaných.

Výše uvedeným grafem byla potvrzena H 3, která předpokládala, že občané jsou zastánci názoru, že stát musí aktivně řešit problematiku domácího násilí.

Otázka č. 5

Souhlasíte s názorem „domácí násilí má společnost spíše tolerovat, protože to stejně vyřeší rodina sama“

- a) určitě souhlasím
- b) spíše souhlasím
- c) spíše nesouhlasím
- d) určitě nesouhlasím

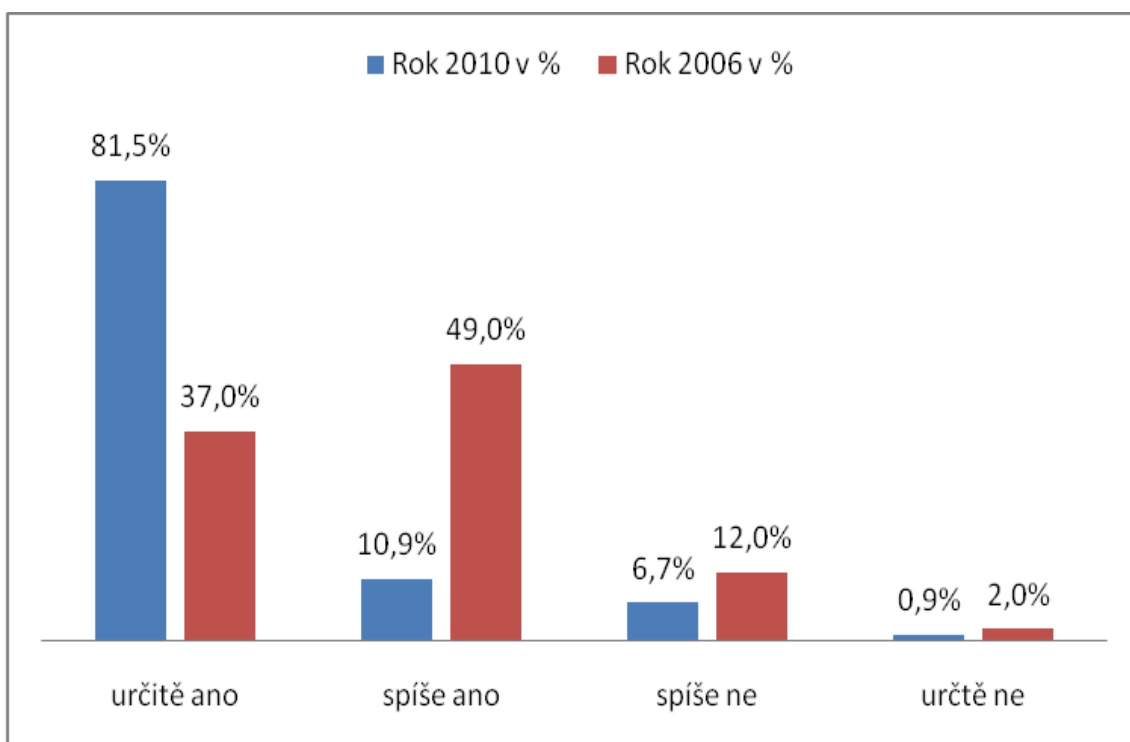

Z výše uvedeného grafu je patrné, že společnost netoleruje domácí násilí v rodině, nevěří, že je rodina schopna vyřešit problém domácího násilí na čistě soukromé úrovni. Zatímco s názorem, že si rodina problém domácího násilí vyřeší sama v roce 2006 nesouhlasilo 80 % dotázaných občanů, v roce 2010 je to již 89 %.

Otázka č. 6

„Myslíte si, že domácí násilí si žádá zásah okolí (např. příbuzných, sousedů, lékaře, policie)?“

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne

Převážná část dotázaných osob je přesvědčena, že problém domácího násilí si žádá zásah okolí, jako např. pomoc od přátel, sousedů, lékaře.

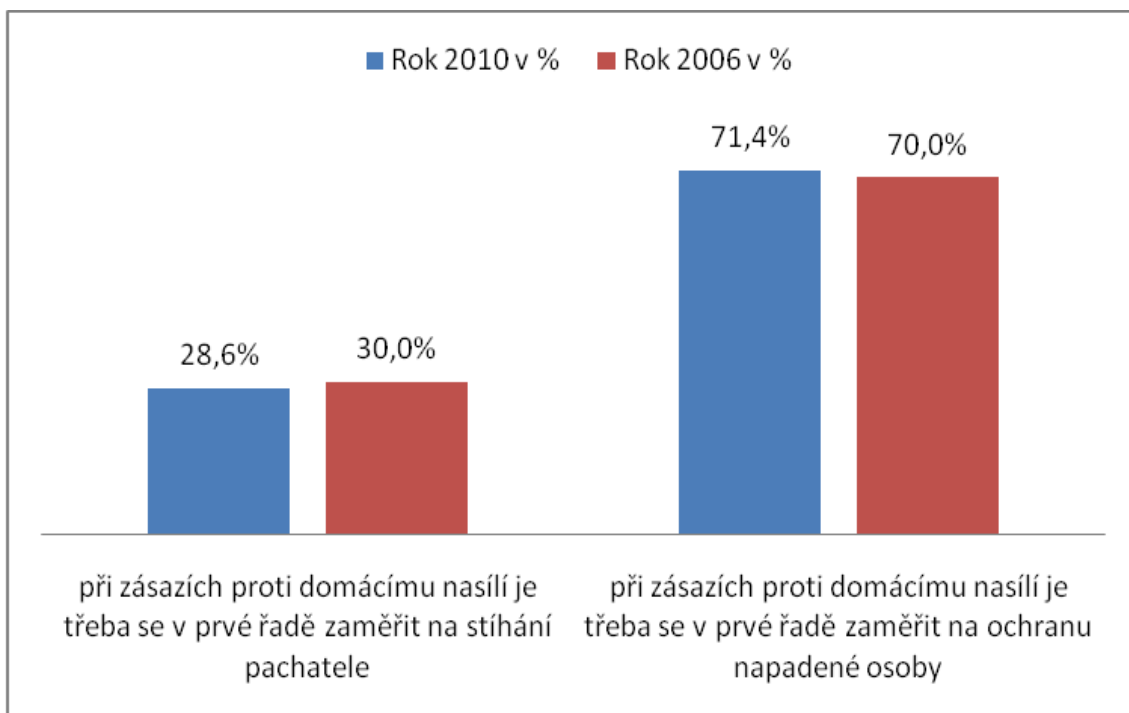
I když se poměr označených odpovědí respondenty v letech 2006 a 2010 poněkud změnil, stále převažující část dotázaných osob zastává názor, že při pomoci obětem domácího násilí je třeba zapojení i dalších osob. V roce 2006 s tímto názorem souhlasilo 82 % dotázaných osob, v roce 2010 s tímto názorem souhlasilo již 92 % všech dotázaných.

Otázka č. 7

„S kterým z následujících dvou výroků spíše souhlasíte?“

- a) při zásazích proti domácímu násilí je třeba se v první řadě zaměřit na stíhání pachatele
- b) při zásazích proti domácímu násilí je třeba se v první řadě zaměřit na ochranu napadené osoby

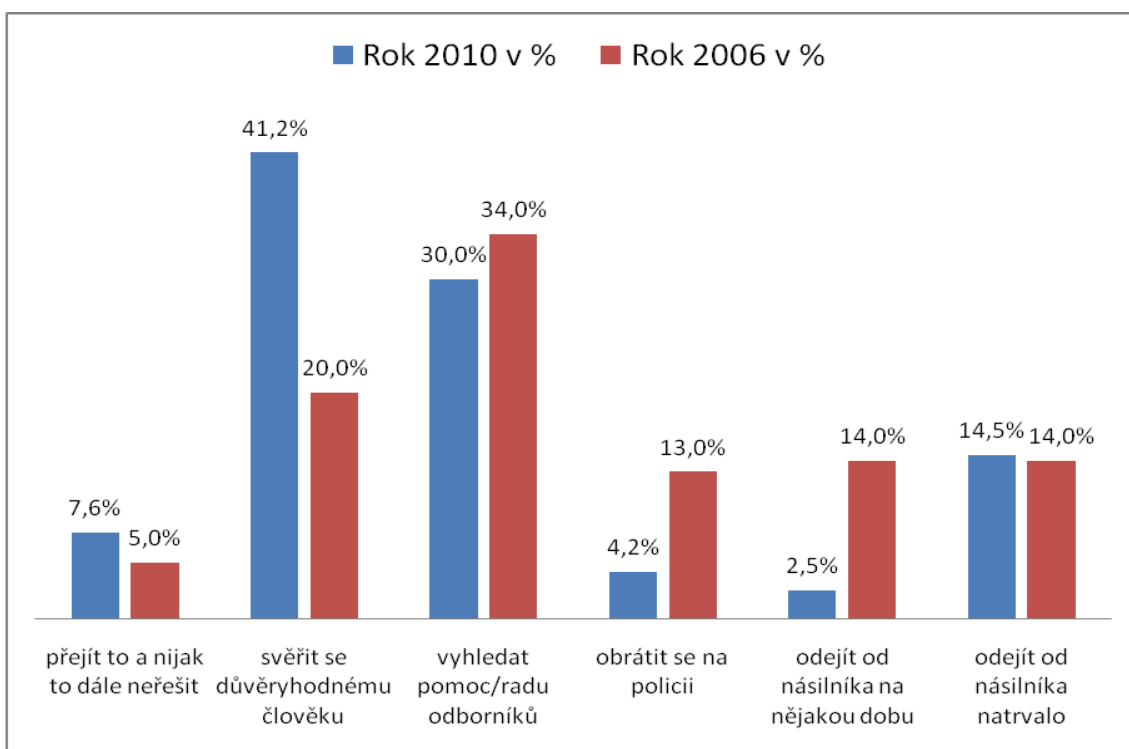
Při vyhodnocení otázky č. 7 bylo zjištěno, že pro většinu osob při zásazích proti domácímu násilí zůstává stále prioritní ochrana oběti domácího násilí, než stíhání pachatele.

Při porovnání let 2006 a roku 2010 nedošlo téměř k žádné změně. Zatímco v roce 2006 zastávalo názor, že prioritou je zaměření se na ochranu napadené osoby 70% ze všech dotázaných osob, v roce 2010 je o tomto názoru přesvědčeno 71,4% dotázaných osob. Zhruba 30% dotázaných osob by se v první řadě zaměřilo na stíhání pachatele.

Otázka č. 8

„Jak by se podle Vás měla zachovat oběť při prvním vážnějším fyzickém napadení ze strany partnera/partnerky?“

- a) přejít to a nijak to dále neřešit
- b) svěřit se důvěryhodnému člověku
- c) vyhledat pomoc/radu odborníků
- d) obrátit se na policii
- e) odejít od násilníka na nějakou dobu
- f) odejít od násilníka natrvalo

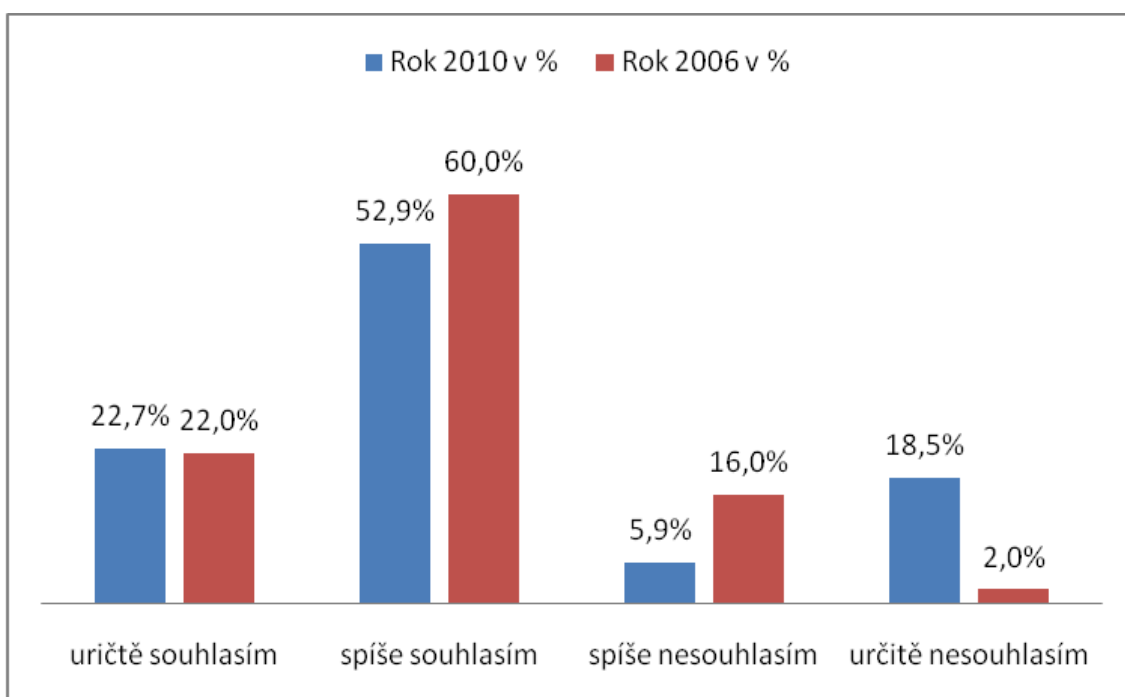

Otázka č. 8 zjišťovala názor veřejnosti, jak by se oběť domácího násilí měla zachovat v případě prvního vážnějšího napadení. Stále přetrvává mezi veřejností názor, že osoba by již první vážnější napadení neměla jen tak přejít. Zatímco v roce 2010 převažuje názor, že by se měla svěřit důvěryhodné osobě, v roce 2006 mělo čtenější zastoupení vyhledání pomoci a rady odborníků.

Otázka č. 9

Souhlasíte s názorem „pro nezúčastněnou osobu (příbuzní, přátelé, sousedé) je často těžké rozpoznat domácí násilí od méně závažných rodinných potyček?“

- a) určitě souhlasím
- b) spíše souhlasím
- c) spíše nesouhlasím
- d) určitě nesouhlasím

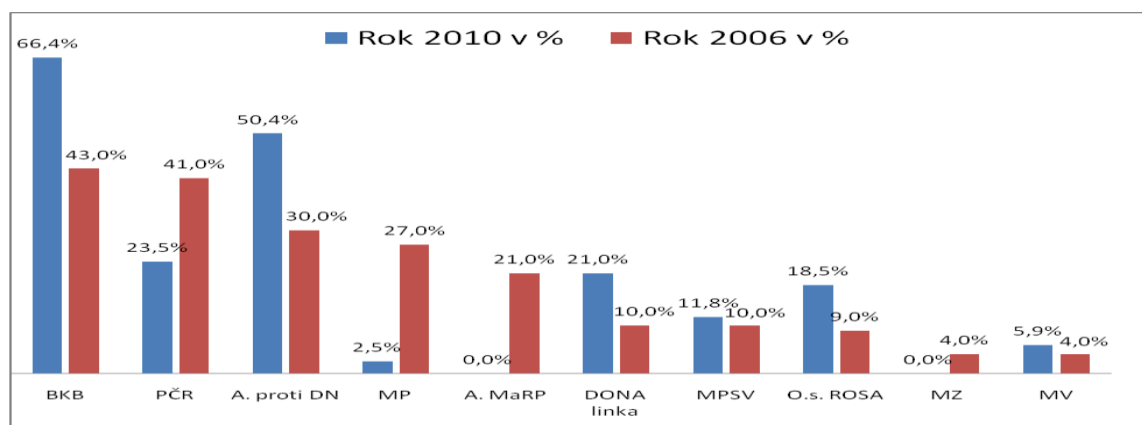
Otázkou č. 9 byl zjišťován názor dotázaných osob na to, zda je pro nezúčastněnou osobu (příbuzné, přátele, apod.) těžké rozpoznat domácí násilí.

Při porovnání výsledků bylo zjištěno, že ve větší míře stále přetrvává názor, že domácí násilí není lehké rozpoznat a to ani pro blízké osoby či přátele. V roce 2006 tento názor zastávalo celkem 82 % dotázaných občanů, v roce 2010 s tímto názorem souhlasí „jen“ 75 % dotázaných občanů. Stále se však jedná o ¾ z dotázaných osob.

Otázka č. 10

Z následujících institucí vyberte dvě, které se podle Vás nejvíce zasazují o řešení problémů domácího násilí.

- a) Bílý kruh bezpečí
- b) Policie ČR
- c) Aliance proti domácímu násilí
- d) Městská policie
- e) Asociace manželských a rodinných poradců
- f) DONA linka
- g) Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
- h) Občanské sdružení ROSA
- i) Ministerstvo zdravotnictví ČR
- j) Ministerstvo vnitra ČR

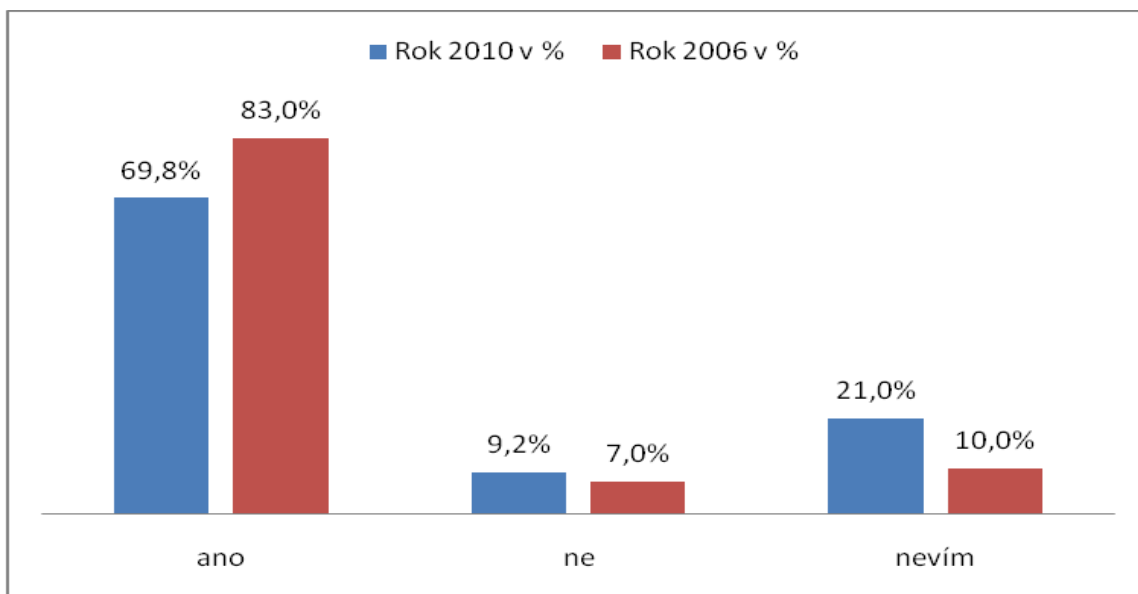

V otázce č. 10 osoby vyjadřovaly svůj vlastní názor na to, které z institucí (at' státních či nestátních) se nejvíce zasazují o řešení problémů týkajících se domácího násilí. Dle výše uvedeného grafu můžeme vysledovat, že Bílý kruh bezpečí si v roce 2006 i v roce 2010 udržel přední pozici. Velmi zajímavé je však zjištění, že došlo k podstatnému poklesu u Policie ČR, která měla v roce 2006 celkem 41 %, zatímco v roce 2010 jen 24 %. Naopak k nárůstu došlo u Dona linky a O.s. ROSA. V roce 2010 nikdo neoznačil Ministerstvo zdravotnictví a Asociaci manželských a rodinných poradců. Tuto skutečnost však připisují menšímu počtu dotazovaných osob.

Otázka č. 11

Považujete zřízení intervenčních center za užitečné?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

Otázka č. 11 se týkala názoru na užitečnost intervenčních center. Při vyplňování dotazníků respondenty jsem zaznamenal zvýšený zájem o to, co to vlastně intervenční centrum je. Spousta osob nevěděla, co si pod tímto pojmem či touto institucí představit. Osobám, které projevíly zájem o bližší vysvětlení, byla funkce tohoto zařízení vysvětlena.

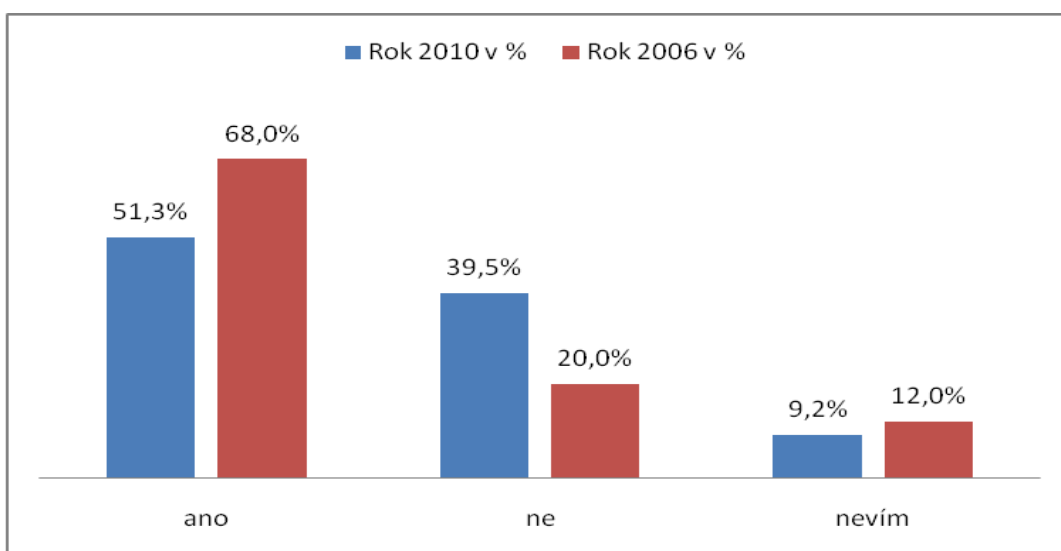
I přesto došlo v roce 2010 oproti roku 2006 k mírnému poklesu přesvědčení o užitečnosti tohoto zařízení. Zatímco v roce 2006 zřízení intervenčních center pokládalo za užitečné 83%, v roce 2010 je to pouze 70 %. Je však nutné podotknout, že 11% nárůst však byl zaznamenán u osob, které na zřízení tohoto centra nemají jasný názor a zvolily tedy při své odpovědi možnost c) – nevím.

Z výše uvedeného grafu nám vyplývá, že mezi veřejností převládá názor o užitečnosti těchto center, byla tedy potvrzena H 4.

Otázka č. 12

Považujete institut vykázání násilníka na dobu 10 dnů ze společného bytu za užitečný?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

Poslední, tedy 12 otázka dotazníku, se týkala názoru veřejnosti na institut vykázání násilníka na dobu 10 dnů ze společného bytu.

Při porovnání roku 2006 a roku 2010 zjistíme, že došlo k mírnému poklesu názoru na užitečnost tohoto institutu. Zatímco v roce 2006 bylo o užitečnosti tohoto institutu přesvědčeno 68% ze všech dotázaných osob, v roce 2010 je stejného názoru pouze 51,3% z dotázaných osob.

Jelikož názor na užitečnost tohoto institutu zastává v roce 2010 více než 50 % ze všech dotázaných osob, výše uvedený graf nám potvrzuje H 5, která předpokládala, že většina z dotázaných osob bude považovat institut vykázání za užitečný.

ZÁVĚR

Bakalářská práce na téma „Postoje veřejnosti k domácímu násilí“ byla pro větší přehlednost a ucelenost zaměřena v první řadě na vymezení definice domácího násilí, jeho forem a znaků.

Z dostupné literatury bylo zjištěno, že domácí násilí není typické pouze pro určité skupiny obyvatel, ale vyskytuje se napříč celým spektrem společnosti.

Vzhledem k tomu, že ve společnosti stále přetrvávají určité názory na domácí násilí, které se ne vždy zakládají na pravdě, byla v této souvislosti věnována jedna podkapitola i mýtům vztahujícím se k domácímu násilí. Mezi jedny z nejčastěji uváděných mýtů spojených s pácháním domácího násilí patří i názor, že napohled „slušní“ lidé se domácího násilí nedopouštějí a naopak, že domácí násilí je pácháno právě jen na neprůbojných jedincích. Mýty zde byly popsány také proto, aby si potenciální čtenář mohl udělat představu o tom, proč není pro oběti domácího násilí lehké odejít ze společného bydliště, ale naopak proč zůstávají v tomto, pro ně nebezpečném prostředí. Např. věta typu „kdyby to bylo tak hrozné, dávno by od něj odešla“ zajisté má něco do sebe, avšak je třeba se na celou věc vždy podívat individuálně a v širších souvislostech. Zpravidla se v domácnosti vyskytují nezletilé děti, které ohrožená osoba není schopna opustit, na druhou stranu, pokud by se osoba rozhodla pro odchod, nastává jiný problém a to ten, že často nemá kam jít, nemá dostatečné finanční prostředky. Proto se často obětem domácího násilí může zdát, že situace je neřešitelná a v domácnosti s agresorem i nadále zůstávají.

Bakalářská práce se na základě zjištěných informací zaměřila i na možnosti pomoci obětem domácího násilí, popsala institut vykazání a práci intervenčních center. Nastínila druhy a formy sociálních pomoci, které je možné využít. Současně vyjmenovala některé skutky, při nichž domácí násilí naplňuje podstatu trestného činu.

Praktická část se věnovala postojům veřejnosti k domácímu násilí. Jelikož podobný výzkum na téma domácího násilí provedla již v roce 2006 agentura Stem pro Bílý kruh

bezpečí a Philip Morris, byly pro potřeby vlastního průzkumu použity otázky uvedené právě v tomto výzkumu.

Dotazník byl distribuován mezi 150 osob, přičemž končené závěry byly dedukovány ze 119 úplně vyplněných dotazníků. Zjištěné výsledky byly převedeny do grafů a následně byly porovnávány s výsledky agentury Stem.

Před provedením samotného průzkumu bylo stanoveno celkem 5 hypotéz týkajících se domácího násilí, z nichž 4 byly potvrzeny a jedna vyvrácena.

Dle provedeného průzkumu bylo zjištěno, že nadpoloviční většina z oslovených osob ví, jak se zachovat „tváří tvář“ domácímu násilí. Přičemž při porovnání let 2006 a 2010 došlo ke zvýšení informovanosti o tomto problému, což je zajisté pozitivní zpráva.

Obecně lze říci, že při vyhodnocování otázek týkajících se mýtů ve společnosti bylo zjištěno, že tyto mýty zde stále přetrvávají v relativně velké míře, avšak s porovnáním let předcházejících dochází k jejich snižování.

Téměř naprostá většina oslovených osob se domnívá, že domácí násilí je problémem, s nímž musí stát něco dělat. Přičemž oslovené osoby na prvním místě preferují ochranu oběti domácího násilí a až poté stíhání pachatele. Na druhou stranu při vyhodnocování otázek týkajících se názoru na užitečnost institutu vykazání a intervenčních center došlo k určitému poklesu přesvědčení o jejich užitečnosti.

Věřím, že jsem zpracováním této bakalářské práce dosáhl úkolů, které jsem si stanovil již v úvodu práce. Jednalo se o následující úkoly:

1. V teoretické části zpracovat problematiku domácího násilí, popsat jeho formy, znaky, osobnost oběti, osobnost agresora a příčiny vzniku domácího násilí mezi blízkými osobami.
2. V praktické části zjistit formou dotazníkového šetření postoje veřejnosti k domácímu násilí a získané údaje následně porovnat s výzkumem agentury Stem, která v roce 2006 zpracovávala výzkum na téma domácí násilí pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris.

Resumé

Bakalářská práce je zaměřena na postoje veřejnosti k domácímu násilí.

První kapitola popisuje rozdíl mezi běžným partnerským násilím a domácím násilím. Blíže se pak věnuje pojmu domácího násilí, jeho znakům a příčinám. Popisuje jednotlivé formy domácího násilí, tedy násilí fyzické, psychické, sexuální, ekonomické a sociální. Jelikož každý z autorů jednotlivé formy domácího násilí popisuje rozdílně, je zde pro zajímavost možné nalézt porovnání rozdělení těchto forem od Zlámala a Dufkové (vychovatelů budoucích policistů) a feministky a socioložky Linkové. Uvedená kapitola se dále věnuje osobám ohroženým domácím násilím. V úvodu uvádí, že i když se domácí násilí nevyhýbá žádné skupině obyvatel, přeci jen existují určité predispozice, které mohou mít na vznik domácího násilí ve vztahu určitý vliv. Popisuje osobnost agresora.

Druhá kapitola je věnována domácímu násilí z pohledu práva, tedy tomu, kdy chování agresora vůči oběti naplňuje podstatu trestného činu. Tato kapitola je současně věnována mýtům a předsudkům o domácím násilí, které zkreslují vnímání o domácím násilí a občanům tak dávají určitou možnost před problémem domácího násilí tzv. „zavřít oči“.

Třetí kapitola je zaměřena na pomoc obětem domácího násilí. Kapitola se následně věnuje jednotlivým skupinám, tedy domácímu násilí páchanému na ženách, mužích, seniorech a syndromu CAN – tedy syndromu týraného dítěte, které je často svědkem domácího násilí. Věnuje se institutu vykázaní násilné osoby ze společného bytu a následné kooperaci Intervenčních center. Vyjmenovává jednotlivé druhy sociálních služeb a forem jejich poskytování. V neposlední řadě popisuje bezpečnostní plán, který by měla mít připravená každá osoba, u které k domácímu násilí dochází.

Čtvrtá kapitola popisuje možné následky, které se mohou rozvinout v souvislosti s domácím násilím. Jedná se zejména o popis Posttraumatické stresové poruchy a Stockholmského syndromu.

Pátá kapitola se věnuje vztahu sociální pedagogiky k domácímu násilí. Popisuje pojem životní situace, co je krizová životní situace, její fáze a možnosti jejich řešení.

Poslední, tedy **šestá kapitola**, byla věnována průzkumu postojů veřejnosti k domácímu násilí. Pro vlastní průzkum byl částečně využit dotazník Agentury Stem, která v červenci 2006 zpracovávala výzkum na téma domácího násilí pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR. Nové výsledky získané dotazníkovým šetřením byly následně porovnány s výše uvedeným výzkumem, přičemž bylo zjišťováno, jaké jsou aktuální postoje veřejnosti k domácímu násilí a zda došlo ke změně postojů veřejnosti k domácímu násilí oproti roku 2006.

Anotace:

Bakalářská práce vymezuje pojem domácí násilí, jeho znaky, formy a příčiny. Popisuje dva základní typy agresorů. Zabývá se možnostmi pomoci obětem domácího násilí, institutem vykázaní, smyslem intervenčních center, popisuje bezpečnostní plán pro ohrožené osoby. Věnuje se jednotlivým mýtům provázejícím domácí násilí, které v naší společnosti ve velké míře převládají i do současné doby. Bakalářská práce se dále věnuje domácímu násilí páchanému na ženách, mužích, seniorech a dále syndromu CAN. Zvláštní kapitola je věnována možným zdravotním následkům, které se mohou rozvinout s domácím násilím. Jedná se zejména o popis Posttraumatické stresové poruchy a dále Stockholmského syndromu. Praktická část bakalářské práce porovnává, jaké byly postoje veřejnosti k domácímu násilí v roce 2006 a v roce 2010.

Klíčová slova:

Násilí, domácí násilí, oběť, násilná osoba, společné obydlí, bezpečnostní plán, vykázaní, intervence, Posttraumatická stresová porucha, Stockholmský syndrom.

Annotation:

The bachelor work defines the term domestic violence, its features, forms and reasons. It describes two basic types of aggressors. It deals with the possibilities how to help the victims of domestic violence, the institute of deportation, the sense of the interventionist centres; it characterizes the security plan for endangered people. The work concerns with the individual myths accompanying domestic violence, which have prevailed to a large degree in our society till nowadays. The bachelor work deals with domestic violence committed against women, men, seniors and deals with syndrome CAN. There is a special chapter engaging in possible health consequences, which can be developed along with domestic violence. The description of the Posttraumatic Stress Disorder and Stockholm syndrome are mainly concerned. The practical part of the bachelor work compares the attitudes of the society to domestic violence in 2006 and in 2010.

Keywords:

Violence, domestic violence, victim, violent person, common residence, security plan, deportation, intervention, Posttraumatic Stress Disorder, Stockholm syndrome.

Seznam použitých právních předpisů:

1. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
2. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
3. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
4. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
5. Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, ve znění pozdějších předpisů
6. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použité literatury:

7. BEDNÁŘOVÁ, Z. et al. *Domácí násilí - Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*, Praha: Acorus, 2009, 92 s., ISBN 978-80-254-5422-0
8. BURIÁNEK, J., KOVAŘÍK, J., ZIMMELOVÁ, P. a kol. *Domácí násilí - násilí na mužích a seniorech*, 1. vyd. Praha: Triton, 2006, 108 s., ISBN 80-7254-914-6
9. BUSKOTTE, A. *Z pekla ven - žena v domácím násilí*, 1. vyd. Brno: Computer Press, 2008, 176 s., ISBN 978-80-251-1786-6
10. CONWAYOVÁ, H. L. *Domácí násilí - příručka pro současné i potenciální oběti*, 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, 160 s., ISBN 978-80-00-01550-7
11. DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*, Praha: Střední policejní škola MV, 2005, 52 s., ISBN 80-239-5686-8

12. KONRÁD, Z., BANGO, D. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*, 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 2007, 62 s., ISBN 978-80-7251-241-6
13. KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky*, 1. vyd. Praha: Portál, 2008, 216 s., ISBN 978-80-7367-383-3
14. MARTINKOVÁ, M., VLACH, J., KREJČOVÁ, S. *Špatné zacházení s osobami pokročilého věku*, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1. vyd. Praha: 2009, 98 s., ISBN 978-80-7338-087-8
15. SLANÝ, J. *Syndrom CAN (syndrom týraného dítěte)*, 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2008, 155 s., ISBN 978-80-7368-474-7
16. SPURNÝ, J. *Psychologie násilí – o psychologické podstatě násilí, jeho projevech a způsobech psychologické obrany proti němu*, 1. vyd. Praha: Eurounion, 1996, 134 s., ISBN 80-85858-30-4
17. STRÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*, 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2009, 91 s., ISBN 978-80-7418-020-0
18. TOMEŠOVÁ, M. ... *a muž ti vládnout bude*, 1. vyd. Praha: Euromedia Group, k.s., 2007, 184 s., ISBN 978-80-249-0900-4
19. TOŠNEROVÁ, T. *Špatné zacházení se seniory a násilí v rodině – průvodce pro zdravotníky a profesionální pečovatele*, 2. vyd. Praha: Ústav lékařské etiky 3. LF UK Praha, 2002, 61 s., ISBN 80-238-9505-2
20. VOŇKOVÁ, J., MACHÁČKOVÁ, R. a kol. *Domácí násilí právní minimum pro lékaře*, 2. vyd. Praha: proFem, o.p.s., 2004, 62 s., ISBN 80-239-4026-0
21. VOŇKOVÁ, J. et al. *Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku*, Praha: Bílý kruh bezpečí, 2007, 88 s., ISBN 978-80-239-9448-3

Časopisy:

22. ZIMMELOVÁ, P. *Sociální práce – časopis pro teorii, praxi a vzdělávání v sociální práci*, 2/2006, Ekonomické násilí na seniorech

Internetové zdroje:

23. INTERVENČNÍ CENTRUM BRNO *Bezpečnostní plán pro osoby ohrožené domácím násilím*, dostupný z: <http://www.ic-brno.cz/index.php?pg=bezpecnostni-plan>, odkaz platný k 10.04.2010
24. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ *Registr poskytovatelů sociálních služeb*, dostupný z: <http://iregistr.mpsv.cz>, odkaz platný k 05.01.2010
25. SPONDEA *Tři sourozenci – oběti domácího násilí a sexuálního zneužívání*, dostupný z: <http://www.spondea.cz/deti/index.php?url=pribehy-deti> odkaz platný k 01.04.2010
26. STEM – STŘEDISKO EMPIRICKÝCH VÝZKUMŮ *Výzkum pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR*, červenec 2006, dostupný z: <http://www.stem.cz/clanek/1145>, odkaz platný k 15.12.2009
27. VYHLÍDALOVÁ, P. – INTERNETOVÝ SERVER: ONA IDNES *Týrá vás partner? Poradte se s psychologkou Pavlou Vyhlídalovou*, dostupný z: <http://ona.idnes.cz/tyra-vas-partner-poradte-se-s-psycholozkou-a-pravnickou-kk-/poradna.asp?p=tyranezeny&t=709&strana=15>, odkaz platný k 16.04.2010

Seznam příloh:

Příloha č. 1 – Dotazník

Příloha č. 2 – Seznam intervenčních center

DOTAZNÍK

Dobrý den,

jsm studentem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulty humanitních studií na Institutu mezioborových studií v Brně. Rád bych Vás požádal o vyplnění dotazníku, který bude praktickým podkladem k mé bakalářské práci, která má název: **Postoje veřejnosti k domácímu násilí**. Dotazník je naprosto anonymní a údaje z něho získané budou použity pro účely uvedené bakalářské práce.

Vybranou alternativu zakroužkujte nebo zakřížkujte. Děkuji Vám za kompletní vyplnění dotazníku a čas, který mu věnujete.

Patrik Hrozek

---

1. Máte informace, jak se zachovat tváří v tvář domácímu násilí?

- a) ano, mám dostatek informací
- b) ano, ale uvítal/a bych ještě další
- c) ne, ale uvítal/a bych je
- d) ne, nezajímá mne to
- e) nevím

2. Souhlasíte s názorem „domácího násilí se dopouštějí osoby, které jsou na pracovišti známy svým slušným a společenským chováním vůči svým kolegům“

- a) určitě souhlasím
- b) spíše souhlasím
- c) spíše nesouhlasím
- d) určitě nesouhlasím

3. Souhlasíte s názorem „obětí domácího násilí se obvykle stávají 'puťky' nebo 'bačkory', které si nechají vše líbit“

- a) určitě souhlasím
- b) spíše souhlasím
- c) spíše nesouhlasím
- d) určitě nesouhlasím

4. Souhlasíte s názorem „domácí násilí mezi dospělými partnery je problém, s nímž by měl stát něco dělat“

- a) určitě souhlasím
- b) spíše souhlasím
- c) spíše nesouhlasím
- d) určitě nesouhlasím

5. Souhlasíte s názorem „domácí násilí má společnost spíše tolerovat, protože to stejně vyřeší rodina sama“

- a) určitě souhlasím
- b) spíše souhlasím
- c) spíše nesouhlasím
- d) určitě nesouhlasím

6. „Myslíte si, že domácí násilí si žádá zásah okolí (např. příbuzných, sousedů, lékaře, policie)?“

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne

7. „S kterým z následujících dvou výroků spíše souhlasíte?“

- a) při zásazích proti domácímu násilí je třeba se v první řadě zaměřit na stíhání pachatele
- b) při zásazích proti domácímu násilí je třeba se v první řadě zaměřit na ochranu napadené osoby

8. „Jak by se podle Vás měla zachovat oběť při prvním vážnějším fyzickém napadení ze strany partnera/partnerky?“

- a) přejít to a nijak to dále neřešit
- b) svěřit se důvěryhodnému člověku
- c) vyhledat pomoc/radu odborníků
- d) obrátit se na policii
- e) odejít od násilníka na nějakou dobu
- f) odejít od násilníka natrvalo

9. Souhlasíte s názorem „pro nezúčastněnou osobu (příbuzní, přátelé, sousedé) je často těžké rozpoznat domácí násilí od méně závažných rodinných potyček“

- a) určitě souhlasím
- b) spíše souhlasím
- c) spíše nesouhlasím
- d) určitě nesouhlasím

10. Z následujících institucí vyberte dvě, které se podle Vás nejvíce zasazují o řešení problémů domácího násilí.

- a) Bílý kruh bezpečí
- b) Policie ČR
- c) Aliance proti domácímu násilí
- d) Městská policie
- e) Asociace manželských a rodinných poradců
- f) DONA linka
- g) Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
- h) Občanské sdružení ROSA
- i) Ministerstvo zdravotnictví ČR
- j) Ministerstvo vnitra ČR

11. Považujete zřízení intervenčních center za užitečné?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

12. Považujete institut vykázání násilníka na dobu 10 dnů ze společného bytu za užitečný?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

Název poskytovatele:
Bílý kruh bezpečí, o.s.

Zařízení:
Intervenční centrum Ostrava
28. října 2556/124, Moravská Ostrava, 702 00 Ostrava 2

Formy poskytování sociálních služeb:
ambulantní, terénní

Cílová skupina klientů:
oběti domácího násilí

Věková kategorie klientů:
dorost (16 – 18 let)
mladí dospělí (19 – 26 let)
dospělí (27 – 64 let)
mladší senioři (65 – 80 let)
starší senioři (nad 80 let)

Kontakty:
telefon: 597 489 207
fax: 597 489 204
e-mail: ic.ostrava@bkb.cz
web: ww.bkb.cz
web: www.domacinasili.cz

Název poskytovatele:
Centrum intervenčních a psychosociálních služeb Libereckého kraje, příspěvková organizace

Zařízení:
Intervenční centrum
Tanvaldská 269, Liberec - Vratislavice nad Nisou, 463 11 Liberec 30

Formy poskytování sociálních služeb:
ambulantní, terénní

Cílová skupina klientů:
oběti domácího násilí

Věková kategorie klientů:
mladí dospělí (19 – 26 let)
dospělí (27 – 64 let)
mladší senioři (65 – 80 let)
starší senioři (nad 80 let)

Kontakty:
telefon: 482 311 632
fax: 482 750 063
e-mail: info.ic@cipslk.cz
web: <http://www.cipslk.cz>

Název poskytovatele:

Centrum sociálních služeb Praha

Zařízení:

Intervenční centrum - Intervenční centra

Šromova 861/1, Praha 14-Černý Most, 198 00 Praha 98

Formy poskytování sociálních služeb:

ambulantní

Cílová skupina klientů:

oběti domácího násilí

Věková kategorie klientů:

dorost (16 – 18 let)

mladí dospělí (19 – 26 let)

dospělí (27 – 64 let)

mladší senioři (65 – 80 let)

starší senioři (nad 80 let)

Kontakty:

telefon: 281 861 580

e-mail: marie.susterova@csspraha.cz

web: www.csspraha.cz

Název poskytovatele:

Diecézní charita České Budějovice

Zařízení:

Intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím

Kanovnická 390/11, 370 01 České Budějovice 1

Formy poskytování sociálních služeb:

ambulantní, terénní

Cílová skupina klientů:

oběti domácího násilí

Věková kategorie klientů:

- dospělí od 18 let věku

Kontakty:

telefon: 386323016

fax: 386323016

e-mail: intervencnicentrum@charitacb.cz

web: <http://www.charitacb.cz>

Název poskytovatele:
Diecézní charita Plzeň

Zařízení:
Intervenční centrum Plzeňského kraje
Cukrovarská 327/16, Plzeň 3-Jižní Předměstí, 301 00 Plzeň 1

Formy poskytování sociálních služeb:
ambulantní, terénní

Cílová skupina klientů:
oběti domácího násilí

Věková kategorie klientů:
dorost (16 – 18 let)
mladí dospělí (19 – 26 let)
dospělí (27 – 64 let)
mladší senioři (65 – 80 let)
starší senioři (nad 80 let)

Kontakty:
telefon: 777 167 004
fax: 377 970 197
e-mail: ic@dchp.cz
web: <http://www.charita.cz/plzen>

Název poskytovatele:
Jekhetani Luma - Společný Svět, o.s.

Zařízení:
Intervenční centrum Mladá Boleslav
Erbenova 790, Mladá Boleslav II, 293 01 Mladá Boleslav 1

Formy poskytování sociálních služeb:
ambulantní

Cílová skupina klientů:
oběti domácího násilí

Věková kategorie klientů:
- 18 a výše

Kontakty:
telefon: 777 107 950
telefon: 774 607 840
e-mail: luma@luma-mb.cz
web: www.luma-mb.cz

Název poskytovatele:
Občanská poradna Nymburk, o.s.

Zařízení:

Centrum pro pomoc obětem

Mariánské náměstí 1396, Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Stará Boleslav, 250 01
Brandýs n.Labem-St.Bol.1

Centrum pro pomoc obětem

Náměstí Přemyslovců 14/11, Nymburk, 288 02 Nymburk 2

Centrum pro pomoc obětem

Příčná 194/1, Milovice, 289 24 Milovice nad Labem 3

Centrum pro pomoc obětem

Zahradní 46, Kolín III, 280 02 Kolín 2

Formy poskytování sociálních služeb:

ambulantní, terénní

Cílová skupina klientů:

děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy
oběti domácího násilí
oběti obchodu s lidmi
oběti trestné činnosti
osoby komerčně zneužívané
osoby v krizi
osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách
rodiny s dítětem/děťmi
senioři
etnické menšiny

Věková kategorie klientů:

dorost (16 – 18 let)
mladí dospělí (19 – 26 let)
dospělí (27 – 64 let)
mladší senioři (65 – 80 let)
starší senioři (nad 80 let)

Kontakty:

telefon: 737 104 928
fax: 325 511 148
e-mail: info@pomocobetem.cz
e-mail: pacesova@pomocobetem.cz
web: <http://www.pomocobetem.cz>

Název poskytovatele:

Občanské sdružení SPIRÁLA

Zařízení:

Intervenční centrum

K Chatám 22, Ústí nad Labem-město, Skorotice, 403 40 Ústí nad Labem 19

Intervenční centrum

Písečná 5030, Chomutov, 430 04 Chomutov 4

Intervenční centrum

Pod Nemocnicí 2380, Louny, 440 01 Louny 1

Intervenční centrum

Náměstí Lužické 160/14, Rumburk 1, 408 01 Rumburk

Formy poskytování sociálních služeb:

pobytové, ambulantní, terénní

Cílová skupina klientů:

oběti domácího násilí

Věková kategorie klientů:

bez omezení věku

Kontakty:

telefon: 472 743 835

telefon: 475 511 811

fax: 475 201 495

e-mail: spirala.cki@volny.cz

web: <http://volny.cz/spirala.cki>

Název poskytovatele:

Oblastní charita Hradec Králové

Zařízení:

Intervenční centrum Hradec Králové

Kotěrova 847/5, Hradec Králové, 500 03 Hradec Králové 3

Formy poskytování sociálních služeb:

ambulantní

Cílová skupina klientů:

oběti domácího násilí

Věková kategorie klientů:

mladí dospělí (19 – 26 let)

dospělí (27 – 64 let)

mladší senioři (65 – 80 let)

starší senioři (nad 80 let)

Kontakty:

telefon: 495 530 033

telefon: 774 591 383

fax: 495 530 033

e-mail: intervencni.centrum@hk.caritas.cz

web: <http://www.hk.caritas.cz/ochhk>

Název poskytovatele:
Pomoc v nouzi, o.p.s.

Zařízení:

Intervenční centrum

Hlavní třída 280/5, Mariánské Lázně, 353 01 Mariánské Lázně 1

Intervenční centrum

náměstí Dr. M. Horákové 1359/7, Karlovy Vary, 360 01 Karlovy Vary 1

Intervenční centrum

Josefa Kajetána Tyla 461, Sokolov, 356 01 Sokolov 1

Formy poskytování sociálních služeb:

ambulantní, terénní

Cílová skupina klientů:

oběti domácího násilí

Věková kategorie klientů:

bez omezení věku

Kontakty:

telefon: 735 514 095

fax: 352 669 839

e-mail: intervencni@centrum.cz

web: www.sweb.cz/pomocvnouziops

Název poskytovatele:

Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Zlín, příspěvková organizace

Zařízení:

Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Zlín, příspěvková organizace

U Náhonu 5208, Zlín, 760 01 Zlín 1

Formy poskytování sociálních služeb:

ambulantní, terénní

Cílová skupina klientů:

oběti domácího násilí

Věková kategorie klientů:

mladí dospělí (18-26 let)

dospělí (27-64 let)

mladší senioři (65-80 let)

starší senioři (nad 80 let)

Kontakty:

telefon: 577 018 265

telefon: 774 405 682

fax: 577 018 265

e-mail: ic.zlin@seznam.cz

web: <http://www.poradnazlin.cz>

Název poskytovatele:

Psychocentrum - manželská a rodinná poradna kraje Vysočina, příspěvková org.

Zařízení:

Psychocentrum-manželská a rodinná poradna kraje Vysočina, p.o

Intervenční centrum Pod Příkopem 934/4, Jihlava, 586 01 Jihlava 1

Psychocentrum - manželská a rodinná poradna kraje Vysočina, příspěvková org.

Dobrovského 2915, Havlíčkův Brod, 580 01 Havlíčkův Brod 1

Formy poskytování sociálních služeb:

ambulantní, terénní

Cílová skupina klientů:

oběti domácího násilí

Věková kategorie klientů:

mladí dospělí (19 – 26 let)

dospělí (27 – 64 let)

mladší senioři (65 – 80 let)

starší senioři (nad 80 let)

Kontakty:

telefon: 567215532

fax: 567215532

e-mail: ic.vysocina@volny.cz

web: <http://www.psychocentrum.cz>

Název poskytovatele:

SKP - CENTRUM, o.p.s.

Zařízení:

Intervenční centrum

Erno Košťála 980, Pardubice III-Studánka, 530 12 Pardubice 12

Formy poskytování sociálních služeb:

ambulantní, terénní

Cílová skupina klientů:

oběti domácího násilí

Věková kategorie klientů:

dorost (16 – 18 let)

mladí dospělí (19 – 26 let)

dospělí (27 – 64 let)

mladší senioři (65 – 80 let)

Kontakty:

telefon: 777765844

fax: 466260528

e-mail: ic.pardubice@skp-centrum.cz

web: www.skp-centrum.cz

Název poskytovatele:

Slezská diakonie

Zařízení:

Intervenční centrum

Opletalova 607/4, Šumbark, 736 01 Havířov 1

Formy poskytování sociálních služeb:

ambulantní, terénní

Cílová skupina klientů:

oběti domácího násilí

Věková kategorie klientů:

od 18 let

Kontakty:

telefon: 596 611 239

fax: 596 611 238

e-mail: ic.havirov@slezskadiakonie.cz

web: www.slezskadiakonie.cz

Název poskytovatele:

SPONDEA při ČČK Brno, o.p.s.

Zařízení:

SPONDEA při ČČK Brno, o.p.s.

Sýpka 1351/25, Brno-sever, Černá Pole, 613 00 Brno 13

Formy poskytování sociálních služeb:

pobytové, ambulantní, terénní

Cílová skupina klientů:

oběti domácího násilí

Věková kategorie klientů:

bez omezení věku

Kontakty:

telefon: 541 501 121

fax: 544 526 561

e-mail: donacentrum@donacentrum.cz

web: <http://www.donacentrum.cz>

Název poskytovatele:

Středisko sociální prevence Olomouc, příspěvková organizace

Zařízení:

Středisko sociální prevence Olomouc, příspěvková organizace

Na Vozovce 622/26, Nová Ulice, 779 00 Olomouc 9

Formy poskytování sociálních služeb:

ambulantní, terénní

Cílová skupina klientů:

oběti domácího násilí

Věková kategorie klientů:

bez omezení věku

Kontakty:

telefon: 774406453

telefon: 585754736

fax: 585754736

e-mail: intervencnicentrum@ssp-ol.cz

web: <http://ssp-ol.cz>

Název poskytovatele:

Zařízení sociální intervence Kladno

Zařízení:

Intervenční centrum Kladno

Jana Palacha 1643, Kladno, 272 01 Kladno 1

Formy poskytování sociálních služeb:

pobytové, ambulantní, terénní

Cílová skupina klientů:

oběti domácího násilí

Věková kategorie klientů:

bez omezení věku

Kontakty:

telefon: 312 292 311

telefon: 602 201 091

telefon: 603 273 142

fax: 312 292 345

e-mail: info@zsi-kladno.cz